

INSTITUTIONEN FÖR
KULTURVETENSKAPER

BARN OCH UNGAS TILLGÅNG TILL KULTUR

- En studie om strukturer, handlingsutrymme och agens i Göteborgs Stad

Petra Ahlqvist

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	BOU230 Barn- och ungdomskultur – Magisteruppsats
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT 2021
Handledare:	Åsa Andersson
Examinator:	Jeanette Sundhall

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Barn- och ungdomskultur – Magisteruppsats
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: VT/2021
Handledare: Åsa Andersson
Examinator: Jeanette Sundhall

Nyckelord:

Barnkonventionens artikel 31 framhäver att alla barn har rätt att helt och fullt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Målet har varit att undersöka hur Göteborgs Stad arbetar med frågan att alla barn ska ha möjlighet att delta.

I uppsatsen har jag intervjuat personer som jobbar med konst och kultur för barn och unga samt studerat några av de styrdokument Göteborg jobbar med. Målet har varit att ta reda på hur Göteborgs Stad arbetar för att alla barn och unga skall ha tillgång till konst och kultur. Med hjälp av struktureringsteorin har arbetet bestått av att se vilka som har agens, möjlighet till handlande och hur det diskursiva och praktiska medvetande syns.

Det som kom att bli ett centralt ord var jämlikhet då flera av insatserna i stadens Plan för barn- och ungdokument fokuserade på att skapa mer jämlika förhållande.

Abstract

Article 31 of the Convention on the Rights of the Child emphasizes that all children have the right to participate fully in cultural and artistic life. The goal has been to investigate how the City of Gothenburg works with the issue that all children should have the opportunity to participate.

In the essay, I have interviewed people who work with art and culture for children and young people and studied some of the governing documents Gothenburg works with. The aim was to find out how the City of Gothenburg works to ensure that all children and young people have access to art and culture. With the help of the structuring theory, the work has consisted of seeing who has the agency, the opportunity for social action and how the discursive and practical consciousness is seen.

What became a key word was equality as several of the initiatives in the city's Plan for Children and Young Culture focused on creating a more equal relationship.

Innehållsförteckning

Inledning	1
<i>Syfte</i>	1
Textens disposition.....	1
Barn och ungas rätt till det kulturella och konstnärliga livet	3
Barndom, barnsyn och barnkultur.....	3
Barnkultur och barnkonventionen.....	4
Teoretiska utgångspunkter	5
<i>Struktureringsteori</i>	5
<i>Centrala begrepp</i>	6
Barns medborgarskap.....	7
Barns delaktighet.....	8
Metod	10
<i>Tillvägagångssätt – Intervjuer</i>	10
<i>Presentation av intervjupersonerna</i>	11
<i>Styrdokument</i>	12
<i>Tillvägagångssätt - Analys</i>	13
<i>Etiska hänsynstagande</i>	14
Resultat, analys och diskussion	15
<i>Göteborgs Stad som organisation</i>	16
Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokument.....	16
Statlig satsning för lovverksamhet.....	17
<i>Vem har agens?</i>	18
Kultur på skoltid.....	18
Kultur på barns fritid.....	22
Kartläggning: Plan för barn- och ungdokument.....	25
Handlingsutrymme i Kulturskolan.....	27
<i>Hur syns det diskursiva och praktiska medvetandet?</i>	29
Risken för stereotyper i användning av statistik.....	29
Intern medvetenhet.....	30
<i>Vad aktören gör och möjlighet till handlande</i>	32
Verksamhet under sommaren.....	32
Statistik som hjälpmedel.....	37
Delaktighet, barns perspektiv och barnperspektiv.....	42
<i>Aktörens handlande och konsekvenser</i>	46
Hur omorganiseringen påverkar kulturskolan.....	46
Avslutning	49
Litteraturförteckning	50

Inledning

De senaste sex åren har jag varit yrkesverksam som Programproducent för Barn och Unga på Kulturhuset Blå Stället i Angered. I mitt arbete möter jag flertalet barn som deltar på aktiviteter, styrdokument och mål för att stärka barns rätt till konst och kultur. Jag har funderat på hur vi som tjänstepersoner lyckas med vårt uppdrag att nå alla barn? Exempelvis har frågan slagit mig när jag träffar nya familjer på våra aktiviteter i kulturhuset. Flertalet familjer visste inte att Blå Stället fanns eller hade aktiviteter att erbjuda. Går det att nå alla barn och unga för att erbjuda kultur? Hur jobbar staden för att det skall ske?

När barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020 slogs det fast att ”Konventionsstaterna ska respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet samt till rekreation och fritidsverksamhet” (Barnkonventionen, 1989. Artikel 31). Med detta som grund skall jag se hur Göteborgs Stad arbetar för att möjliggöra att alla barn och unga har tillgång till konst och kultur.

Syfte

Syftet med denna uppsatsen är att sätta fingret på det kommunala system, med riktlinjer, styrdokument, statistik, tjänsteutlåtande, tjänstepersoner, politiska beslut och eldsjälur som skall säkerställa att alla barn har samma möjligheter att delta i det kulturella och konstnärliga livet. **Hur jobbar Göteborgs Stad för att säkerställa att alla barn har samma möjligheter? Och vilka hinder finns det för barn att delta i det konstnärliga och kulturella livet?**

Textens disposition

I denna uppsats presenteras först den tidigare forskning som anses vara relevant för studien. Detta för att rama in studien bland de olika fält som på något sätt anknyter till uppsatsen. Vidare presenteras det teoretiska ramverket, struktureringsteorin, som kommer att användas i studien. Genom att skriva fram de frågor som kommer ställas till det insamlade materialet och använda de som rubriker i uppsatsens senare del vill jag skapa en tydlighet och struktur. Där efter presenterar jag några centrala begrepp som kommer vara värdefulla för resultat och analysen.

I metodavsnittet redovisar jag för det tillvägagångsätt som studien har genomförts på. Här presenteras personerna som har blivit intervjuade samt att jag redovisar för de dokument som är viktiga för studien. I metodavsnittet står det om det etiska hänsynstaganden som gjorts av att bland annat granska den verksamheten jag arbetar för.

Resultat, analys och diskussion sammanfaller under samma kapitel i denna studie. Varje huvudrubrik är en fråga, hämtad från struktureringsteorin, som har ställts till det insamlade materialet. Då det blev mycket material från intervjuerna skapades olika teman för att underlätta analysen. Temat kan vara en insatts från staden eller en central fråga som diskuterades under intervjun. När resultatet och analysen är redovisat kommer en markering för att tydliggöra efterföljande diskussion.

Barn och ungas rätt till det kulturella och konstnärliga livet

Denna uppsats placeras mellan forskning om kulturpolitik, barn och ungdomskultur men även till viss del forskning kring den offentliga sektorn. De olika fälten påverkar i olika grad och har format resultatet till uppsatsen.

Myndigheten för Kulturanalys ger varje år ut en utvärdering och analys om hur våra kulturvanor ser ut i Sverige. I rapporten från 2020 redovisas bland annat vilka som tar del av det kulturella och konstnärliga livet samt några av de möjliga orsakerna till skillnader. Faktorer som kan påverka en persons kulturvanor är exempelvis kön, utbildningsnivå samt beroende på om personen bor i en storstad eller på glesbygden (Myndigheten för Kulturanalys, 2020, s. 48). Kulturvanorna hos den vuxna befolkningen i Sverige skriver Myndigheten för Kulturanalys att det största sambandet är mellan socioekonomi och utbildning. Barns delaktighet i det kulturella och konstnärliga livet är bättre än hos den vuxna befolkningens. Dock finns det ojämlikheter även där. Flickor är mer aktiva än pojkar, yngre barn i jämförelse med äldre är mer aktiva och barn till föräldrar med högre utbildning är mer delaktiga än barn till föräldrar som enbart har en förgymnasial eller gymnasial utbildning (Myndigheten för Kulturanalys, 2020, s. 50).

Barndom, barnsyn och barnkultur

Ylva Lorentzon inleder sin avhandling *Öppna världar, slutna rum* med resonemang om hur barnkultur är ett laddat ämne inom politiken och hur olika maktdimensioner spelar roll (Lorentzon, 2018, s. 3). Då vuxnas idéer om barn och vuxnas tolkningsföreträde påverkar de beslut som tas för barn. Denna maktrelation genomsyrar stora delar av den barnkulturella sfären då det är, som exempel, vuxna som står för besluten i samtliga led inom scenkonsten för barn i skolan. Vuxna producerar, regisserar, köper in samt väljer vilken föreställning baren skall ta del av.

För att förstå barndom och dess innebörd behöver vi bryta ner den till olika maktrelationer och strukturer. Barndom är en livsfas som är socialt konstruerat, både kulturellt och historiskt. Barndomen är bundet till den tid vi lever i, och vilken historia som definierar den (Lorentzon, 2018, s. 23).

Sommer (2005) beskriver tre delar i barnets kompetensutveckling. Det första är vuxna i barnets närhet (föräldrar, lärare) som har en stor påverkan på barnets samhälls- och kulturintegrationsprocess. Den andra kompetensutvecklingens sker genom omsorg, fostran och

pedagogik i vardagen. Det tredje är fostran i sitt samhälleliga och kulturella sammanhang som hela tiden påverkar den omsorg som barnet får.

Barnkultur och barnkonventionen

Med uppdrag från utbildningsdepartementet gjordes en rapport, *Barnen och kulturen*, som kom 1978. I rapporten fastslogs att möjligheten av att delta i olika kulturella aktiviteter varierade stort och var kopplat till föräldrarnas sociala och ekonomiska bakgrund (Helander K. , 2014, s. 187). När konventionen om barns rättigheter ratificerades i Sverige 1990 aktualiserades frågan men då även genom artikel 12 om att alla barn skall höras i frågor som rör dem. Helander (2014) lyfter rätten att delta i det konstnärliga och kulturella livet för barn handlar om att möjliggöra. Både möjliggöra att uppleva konstnärliga uttryck men även möjligheten till eget skapande.

Konventionen om barns rättigheter gäller för människor som är mellan 0-18 år vilket betyder att även de minsta barnen, 0-3 år har rätt till kultur. Konstnärliga upplevelse för de minsta har varit omdiskuterat i perioder. I Norge gjordes en forskningsrapport, *Klangfugl*, som skapades i uppdrag av det norska kulturrådet där de slår fast att de små barnen har glädje av konst (Os & Hernes, 2004).

Artikel 3 i konventionen för barns rättigheter är att alla stater skall ”första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa” (Barnkonventionen, 1989). Kultur för barn väljs ofta av vuxna och då med barnets bästa i åtanke, detta leder till att konst och kultur som verkar skrämmande väljes bort (Helander K. , 2011). Helander (2011) beskriver att vissa känslor klassas som ”farliga” och den vuxna undviker att utsätta barn för dessa då välmåendet är i fokus. Välmående innefattar dock både subjektiva och objektiva faktorer som levnadsvillkor, känslor och erfarenheter (Ben-Arieh, Casas, Frønes, & Korbin, 2014). Vad som innefattas i välmående har en flytande skala och är olika för alla barn.

Teoretiska utgångspunkter

För att få en djupgående kunskap inom ämnet kommer jag tillämpa abduktion. Abduktion är när forskaren rör sig mellan empirin, generella idéer och teorier. Då begrepp och teorier som kan vara användbara i studien kommer fram under resans gång är jag hela tiden öppen för att ta ett steg tillbaka och söka efter de relevant teorier/begrepp som kommer fram under resans gång. Anledningen till denna ingång är att studiens skall skapa vägen framåt och att jag inte skall gissa vad som är relevant forskning för studien. Detta innebär att genom att arbeta med den information som finns (styrdokument och beslut), samt information via intervjupersoner som arbetar med barnkultur i Göteborg, kartlägga de teorier och begrepp som används för att vidareutveckla mitt resonemang (Gillberg, 2017, s. 98).

För att kunna måla upp en karta som kan hjälpa mig att navigera i empirin kommer jag att ha struktureringsteori som utgångspunkt för att nå mitt mål, som är att ta reda på hur Göteborgs stad jobbar med alla barns rätt till konst och kultur.

Struktureringsteori

Struktureringsteorin belyser relationen mellan makt och motstånd samtidigt som teorin ser till handlingspremissen aktörer har för att göra skillnad, även om aktörerna är tilldelade olika resurser (Runfors, 2017, s. 117). Vi kan säga att detta sätt är som att ha två bollar i luften samtidigt, ena bollen är ett resonemang kring strukturer och makt medan den andra bollen resonerar om meningsbyggnaden och vardagliga praktiker. Nedanför kommer jag redovisa för de begrepp som återfinns inom struktureringsteorin och hur de kommer att hjälpa analysen.

Det reflexivt tänkande subjektet innebär att människor har en förmåga att reflektera över det dem gör och över sina handlingar. Så redan innan personen fattar ett beslut kan hen reflektera över vilka positiva och negativa följder just det beslutet kan ge. Då människan har en reflexiv förmåga påverkar det hur hen konstruerar sin sociala verklighet. Struktureringsteorin ser där av subjektet som en process. Runfors (2017 s. 118) beskriver detta som ”en process som vidmakthålls över tid av aktören själv”.

Handlingarna personen gör är centrala i struktureringsteorin och benämns som agens, det vill säga vilken handlingskraft aktören har. Agens är den kunskap aktören har samt det handlingsutrymmet aktören har för att förändra (Runfors, 2017, s. 118). I denna studien är agens intressant då olika positioner har olika handlingsutrymmen samt kunskap inom ämnet. En

person på en chefsposition kan ha ett stort handlingsutrymme men mindre kunskap i en sakfråga, medan en person som jobbar med sakfrågan kan ha en stor kunskap inom ämnet men ha ett mindre handlingsutrymme. Dock är det viktigt att särskilja på det diskursiva medvetandet (det aktören kan förklara och tala om hur man gör) och det praktiska medvetandet (en tyst kunskap).

Konsekvenserna av mänskligt handlande är en del av struktureringsteorin samt att konsekvenserna är en förutsättning för vidare handlingar (Runfors, 2017, s. 119). Som nämnts i den inledande delen kommer delar av studien göras utifrån de styrdokument som implementerats i Göteborgs Stad. I styrdokumenterna har beslut fattats kring arbetsordning, budget och förhållningssätt, det kan ses som en del av mänskligt handlande som även påverkar förutsättningarna och det handlingsutrymme som personer inom den specifika professionen har.

Strukturens dualitet innebär att den strukturen som kommer studeras inte endast har begränsningar eller möjligheter, utan både och. Genom att se strukturens dualitet kan vi lyfta fram de möjligheter som finns till förändring samt de begränsningar som strukturen skapar (ibid s. 120). Ett område som kommer att belysas är de satsningar som har gjorts för skolloven vilket medför både möjligheter och begränsningar. Begränsningarna kan vara att det statliga stöd som lovsatsningen har, ofta kommit sent och medfört svårigheter i hur staden ska nyttja det. Samtidigt har det tillfört stora möjligheter att skapa meningsfulla aktiviteter för barn som är lediga från skolan. I dualiteten finns det en aspekt av makt, men det är inte makten som är essensen utan människans möjlighet till reflektion och opposition. Genom att fokusera på handlingskraften och reflexiviteten hos en aktör kan struktureringsteorin belysa vilka möjligheter aktören har att fördela resurser och att påverka omgivningen. Den sista delen av dualismen handlar om regler, de normer och tysta överenskommelser som vi lever med samt vilka resurser och möjligheter aktören har genom tillgångar och förmågor att handla och utföra makt. ”Man bör alltså enligt struktureringsteorin ta aktörens avsikter och handlingsstrategier i beaktning samtidigt som man tar hänsyn till deras situationella och strukturella villkor. Till detta ska dock även läggas konsekvenserna av aktörens handlingar” (Runfors, 2017, s. 121).

Centrala begrepp

Barnsyn är enligt Sommer (2005) ”Föreställningar om vad ett barn är och bör vara” och kan fungera som ett filter som vi ser barnet genom (Sommer, 2005). Under tidens gång är barnsynen något som förändras med samhället och de normer som finns just då. Sommer (2005) ger

exempel på hur experter under 1930-talet ger råd om hur skrikande barn inte skall tröstas, för om föräldrarna ger vika för barnet som skriker kommer barnet att snart bli en ”tyrann i huset” (Sommer, 2005, s. 79), något som idag är otänkbart att avfärda sitt barn för. Detta perspektiv som ges här är ett tydligt exempel på ett vuxencentrerat barnperspektiv, något som dramatiskt ändringades under 1900-talet då fokus kommer att skifta till ett barncentrerat perspektiv. Det betyder att barnsynen går från att vuxna sätter ramar med disciplin, tidsscheman och ordning till ett perspektiv där den vuxna ska se barnets behov och vara närvarande (Sommer, 2005, s. 80).

Barnkultur kan enligt Mouritsen (2002) delas in i tre underkategorier, kultur producerat för barn, kultur med barn och kultur som barn själva skapar (Mouritsen, 2002, s. 16). Utvecklingen av barnkultur har skett vid sidan av skolans roll där barnkulturen skulle fostra barnen moraliskt och mycket av den kultur som barnen kunde ta del av hade ett tydlig lärande. Vid sekelskiftet till 1900-talet släppte Ellen Keys boken *Barnets Århundrade* där hon förespråkade barnkultur och dess vikt för barnets själsliga utveckling (Lorentzon, 2018, ss. 21-22).

Barns medborgarskap

Medborgarskap kan ses på flera sett och här redovisas olika synsätt på medborgarskap som kommer att kopplas till barn. Beroende på hur människan tolkar sitt medborgarskap skapas olika föreställningar på de rättigheter människan kan tillskrivas.

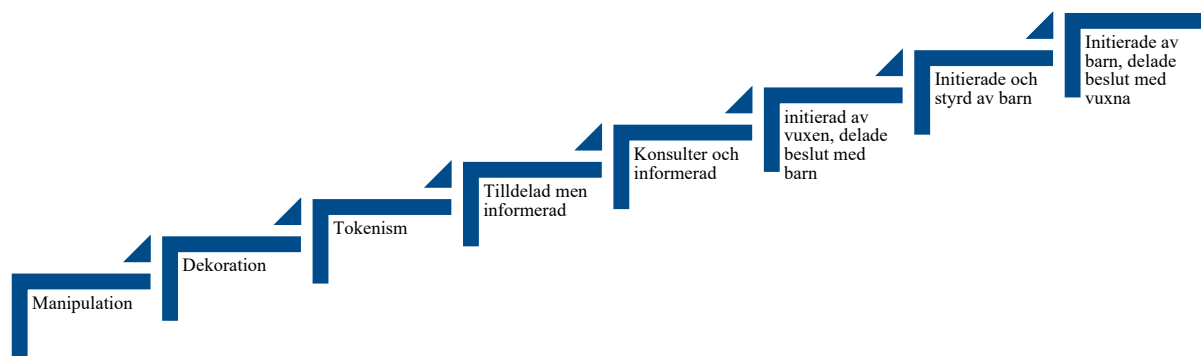
Inom den individualistiska finns det förgreningar som är medborgliga republikaner (civic republican) och avtalsenliga republikaner (contractual republicans). De medborgliga republikanerna ser medborgarskapet som att du är en medlem i ett samhälle och inte under formella grunder medan de avtalsenliga republikanerna anser att medborgarskap till stor del är juridiska rättigheter och privilegier (Moosa-Mitha, 2006, s. 370). I kontrast till detta finns den skillnadcentrerade (different-centred) ingången på medborgarskap där medborgaren ses som en medlem i samhället. Inom denna åskådning innebär även medborgarskapet en inkludering i den offentliga sfären och kulturen. Genom att se hur människor deltar i samhället på olika sätt kan dessa olika perspektiv användas.

Barns medborgarskap skiljer sig inom dessa områden då det liberala synsättet har ett vuxencentrat perspektiv där barn inte ses som vuxna och där av inte heller har samma medborgarskap eller rättighet till autonomi (Moosa-Mitha, 2006, s. 371). Den skillnads-

centrerade teorin tar barns medborgarskap på ett allvarligt sätt och jämför inte deras status med de vuxna.

Barns delaktighet

Barns delaktighet kan ske på olika sätt och är inte alltid en självklarhet. Nedanför redovisas för barns delaktighetstrappa av Roger Harts skriven för UNHCR (1992). I texten är samtliga steg översatta till svenska av mig.

I trappan Hart (1992) utgår ifrån är de tre nedersta stegen (manipulation, dekoration och tokenism) de gånger barn har ytterst lite eller inget deltagande i en fråga. *Manipulation* är det första steget och kan beskrivas när vuxna använder barn som konsulter utan att barnet är informerat. Det sker inte heller någon återkoppling men när projektet står klart marknadsförs det som att barnen har varit med och designat. Exempelvis om barn får i uppgift att måla hur en lekplats skall se ut och utan någon återkoppling eller information marknadsförs lekplatsen att det är barn som har designat den. Det efterföljande steget är när barn används som *dekoration*, exempelvis när barn deltar på en konferens genom att sjunga och dansa men inte vet vad sammanhanget är. *Tokenism* är när barn får möjlighet att yttra sig, exempelvis i en panel, men i detta fallet är de placerade där av anledningen att vara söta och inte av intresse för höra vad de har att säga.

På de fem övre stegen har barnen mer delaktighet men inte fullt ut. *Tilldelad men informerad* är de tillfällen barn har fått en uppgift men utan inflytande att förändra utförande eller agenda. Barnet är även informerad om vad det skall göra och varför. Steget efter är *konsulter och informerade* som till skillnad från manipulation är barnet informerad om förutsättning.

Det är först på det sjätte steget barns delaktighet börjar ”på riktigt”, *initierad av vuxna, delade beslut med barn*. På det här steget tar barn och vuxna beslutet tillsammans även om det är vuxna

som har tagit initiativet. *Initierat och styrd av barn* är de projekt som barn själva initierar och bestämmer över. Det kan vara när barn leker och själva initierar och beslutar utan vuxnas påverkan. Högst upp på stegen är *initierat av barn, delade beslut med vuxna*, när barn kommer med ett initiativ och tillsammans med vuxna bestämmer och utvecklar idén.

Metod

I detta kapitlet redovisas hur material och empiri samlas in samt hur analysen genomförts. Då målet är att se hur Göteborgs Stad arbetar för en jämlik tillgång till konst och kultur för barn och unga består studien av redan existerande dokument om hur staden styrs samt intervjuer med personer som på olika sätt arbetar med att fördela/tillhandahålla kultur för barn och unga.

Tillvägagångssätt – Intervjuer

I studien har jag genomfört semistrukturerade intervjuer för att intervjupersonen själv ska lyfta det hen tycker är viktigt. Att ha semistrukturerade frågor i en kvalitativ studie menar Gillberg (2017 s. 106) ger intervjupersonen möjlighet att på egen hand utveckla sina tankar. Vid denna typen av intervjuer kan även den som intervjuar ha följdfrågor om personen som intervjuas själv inte närmar sig områden som är intressanta för frågeställningen. Inför varje intervju skapades olika teman som var utgångspunkter för intervjun samt följdfrågor för att kunna leda samtalet till det tema som ansågs vara viktigt för studien.

Mina yrkesverksamma år som kulturproducent i Göteborgs Stad har gett mig en fördel i att förstå det byråkratiska system som finns inom de kommunala och regionala kulturinstitutioner som erbjuder kultur för barn och unga. Det är en partiskhet jag har med mig in i arbetet. Förståelsen för byråkratin och insikt i verksamheterna har varit en fördel, samt en svårighet i samtal med intervjupersonerna. Detta då personerna känner till min arbetsplats och i vissa fall mig som tjänsteperson. I arbetet har jag strävat efter att särskilja på mig som tjänsteperson och student, då samtalen lätt blir sakfrågor för mig som tjänsteperson.

I *The Practice of Culture Studies* skriver författarna om partiskhet och bland annat att partiskhet är oundvikligt, då forskaren väljer forskningsområde efter vad som intresserar hen (Johnson, Chambers, Raghuram, & Tincknell, 2004). Även Van Maanen menar att forskare som skriver en etnografi behöver ha en viss kunskap om de regler, språk, seder med mera för att kunna genomföra studierna (Van Maanen, 2011). Partiskheten Johnson m.fl (2004) benämner som oundviklig blir en del av grundförståelsen Van Maanen (2011) skriver som nödvändig vid etnologiska studier.

Anna Sofia Lundgren (2012) beskriver forskarens relation till ämnet och hur olika svar samt tolkningar ges beroende på om forskaren är en ”insider”, det vill säga insatt i ämnet, eller en ”outsider”, som inte är lika insatt (Lundgren, 2012, s. 668). I intervjusituationen var det därför

viktigt att vara förberedd med följdfrågor och inte ta förgivet vad intervjupersonen menar. Även om jag har en god insyn och grundkunskap i ämnet förutsatte jag inte att jag förstod vad de menade, utan målet var att förstå intervjupersonens tankar och resonemang.

För att förstärka känslan att det inte är tjänstepersonen som genomförde intervjuerna togs exempel från andra ställen i staden, då studien inte fokuserar på min arbetsplats och för att innefatta fler perspektiv och områden i staden. I början av alla intervjuer har jag varit transparent med min roll som tjänsteperson och presenterat min egna tvåsidighet som student och tjänsteperson.

Presentation av intervjupersonerna

Under våren 2021 intervjuades fem personer som samtliga jobbar för Göteborgs Stad och har koppling till barn- och ungdomskultur i staden. Då spridningen av Covid-19 var stor genomförts intervjuerna via videosamtal vid fyra tillfällen och telefonsamtal vid ett tillfälle. Samtliga samtal har spelats in och transkriberats för att på ett överskådligt sätt kunna analyseras.

Göteborgs stad är en stor organisation och för att hitta personer som har varit relevanta att intervjua har vissa ställningstaganden gjorts. De fem valda personerna har en stor insyn i hur olika kulturinstitutioner styrs för att skapa en jämlik tillgång till kultur för barn och unga. Intervjupersonerna har olika titlar samt olika mandat inom sina yrkesroller. Anledningen till de olika titlarna och mandat är för att få en mer nyanserad bild av hur staden arbetar. Då personer med cheftitel arbetar på en central del av staden eller nära barn och unga var olika verktyg för att skapa förändring.

Verksamhetsutvecklare Kulturförvaltningen

Då en central del med stadens arbete med kultur för barn och unga just nu ligger i arbetet med Planen för barn- och ungdokumentation sökte jag upp den verksamhetsutvecklaren på kulturförvaltningen som jobbar med planen under perioden för uppsatsen. Detta för att få en djupare förståelse för de ställningstagande och beslut som har tagits.

Verksamhetscontrollern

Perioden 2016-2019 pågick en statlig sommarlovssatsning som riktade sig mot barn och unga under loven. I april 2021, under perioden uppsatsens skrevs, kom besked från regeringen att en

ny satsning för lovaktiviteter skulle komma. Detta aktualiserade frågan om hur Göteborgs Stad jobbar med projektmedel som är riktade till barn och unga. Personen har tidigare år arbetat med satsningen från den centrala organisationen i staden och intervjuades för att få svar på frågan hur påverkas barn och ungas tillgång till kultur och andra aktiviteter genom satsningar under en begränsad tid.

Producent för ett av Stadens Kulturhus

De två första tjänstepersonerna som är nämnda arbetar på centrala roller inom kulturförvaltningen och har via sina positioner närmare till stadens beslutfattare. För att öppna upp och se hur personer som jobbar närmare barn och unga intervjuades en producent som jobbar på ett kulturhus i ett av Göteborgs ytterområden. Anledningen till att denna personen valdes är för att kunna jämföra de upplevelser intervjupersonen och jag själv har av kommunens strukturer, då jag i analysen även relaterar till min egna roll som producent.

Områdeschef Kulturskolan

Kulturskolan är en av de arenor som finns fördelade över hela staden, därför är det intressant att se hur de jobbar med målgruppen och hur de ser på sina möjligheter att erbjuda kultur för barn och unga. Genom att granska den befintliga statistiken av antalet aktiva elever och barn som står på väntelista, upptäcktes snabbt att antalet platser i kulturskolan skiljde sig åt markant, även antalet barn på väntelistan. Därför kontaktades den stadsdel med minst antal aktiva elever.

Verksamhetsutvecklare Kulturskolan

Inom kulturskolan i Göteborg finns det fyra centrala verksamhetsutvecklare med var sitt utvecklingsområde. Den valda personen har erfarenhet av att implementera nya arbetssätt för att nå deltagare kulturskolan vanligtvis inte når. Personen jobbar strategiskt för att utveckla kulturskolan för personer med funktionsvariationer.

Styrdokument

För att förstå hur Göteborgs Stad jobbar med barn och ungas tillgång till kultur har jag gjort ett urval av de styrdokument som anses vara relevanta för studien. Ett av de centrala dokumenten är för tillfället *Plan för barn- och ungekultur* som från 2019 håller på att implementeras i staden. Planen är en handlingsplan för hur staden skall arbeta för att kulturen ska bli mer jämlikt fördelad över staden för barn och unga. Innan planen antogs av kommunstyrelsen genomfördes

en *kartläggning* som kommer att användas i studien för att få en djupare förståelse för varför planen ser ut som den gör.

Under sommaren 2019 genomfördes en etnografisk utvärdering av sommarlovssatsningen. Genom att använda mig av denna utvärderingen ska jag utläsa vad barn och unga lyfte fram som bra och dåligt med satsningen samt om det fick några effekter för det fortsatta arbetet med att tillhandahålla lovaktiviteter.

Tillvägagångssätt - Analys

I den abduktiva processen har jag efter varje genomförd intervju gått tillbaka för att se om nya begrepp eller teorier uppkommit. Detta för att till nästa intervju kunna justera eller lägga till frågor som anses relevanta. De aspekter som lyfts som var betydelsebärande inom den struktureringsteorin kodades för att följas upp teoretiska begrepp som hjälpte att bearbeta materialet. Detta medförde att frågorna som ställdes ibland ändras till nästkommande intervju då de teoretiska begreppen blev byggstenar i det fortsatta arbetet. Målet var att ringa in frågeställningen för att se vilka krafter, strukturella villkor och sociala interaktioner som möjliggör eller förhindrar att barn och unga kan ta del av konst och kultur på lika villkor.

Målet är att kunna analysera materialet som jag får av intervjuerna med hjälp av struktureringsteorin. Jag vill se aktören i strukturerna, vem påverkar vad och vem har mandat till att förändra förutsättningarna till barn och ungas deltagande i det konstnärliga och kulturella livet? Struktureringsteorin kan med dess tankar om dualitet, se både aktörens handlingsutrymme och de strukturerna villkor som finns.

I analysarbetet ställs följande frågor till empirin:

- **Vem har agens i frågan?**
Vem har handlingsutrymme i en specifik fråga?
- **Hur syns det diskursiva och praktiska medvetandet?**
Går det att utläsa om det personen för är medvetna handlingar eller sker det slentrianmässigt?
- **Vad gör aktören och vilka möjligheter till handlande finns?**
Vilka beslut tar aktören och vilka förutsättningar krävs?
- **Konsekvenser av mänskligt handlande – Som påverkar fortsatt handlande**
Vilka val tar en aktör och hur påverkar det kommande val för aktören?

På detta sätt kommer jag att problematisera, vrida och vända på den information som intervjupersonerna ger för att besvara frågan om hur Göteborgs Stad arbetar för alla barns tillgång till kultur.

Etiska hänsynstagande

En viktig aspekt under hela arbetet är att jag vanligtvis jobbar för Göteborgs Stad med kultur för barn och unga. Då personerna jag var i kontakt med och intervjuade delvis är mina kollegor inom staden och kulturförvaltningen var jag noga med att poängtera att jag både är en student som undersöker hur staden jobbar med barn och ungas tillgång till kultur och anställd av Göteborgs Stad.

Under våren tänkte jag en del på när och hur empirin samlas in. Då jag på arbetstid kan möta relevanta uppgifter för uppsatsen. Jag har varit noga med att uppsatsen har sin tid och arbetet har sin. Detta gäller i samtal med kollegor och människor jag träffade i jobbsammanhang. Då studien skall vara transparent och följa etiska riktlinjer valde jag att inte ta exempel från samtal som har förts under arbetstid. Detta då personerna som exempelvis har ett arbetsmöte med mig, inte har godkänt att delta i studien.

Kontinuerligt i processen har jag skrivit fältdagbok. Detta för att kunna sära på vad som är mina personliga tankar och vad som är relevant för uppsatsen. En rädsla för uppsatsen är att jag som tjänsteperson skall skina igenom. De åsikter jag bär med mig från arbetet som endast är grundat mina åsikter. Att skriva fältdagbok kommer även vara en del i att handskas med tankar som framkommer i jobbsammanhang men som inte, en etiska skäl, inte kommer bli en del av uppsatsen. Exempelvis om jag sitter på möte och en kollega brukar symboliskt våld i en fråga som studien berör.

Resultat, analys och diskussion

I denna delen kommer jag redovisa resultatet av studien. För att få en överskådlig blick av resultatet redovisas det efter de frågor jag lyfte från struktureringsteorin och ställer de till empirin.

Agens är det handlingsutrymme en aktör har, det kan delvis vara möjligheten att förändra och agera annorlunda i en situation. I resultatet kommer flera exempel tas där handlingsutrymmet har visat sig genom att aktören har haft möjlighet att handla annorlunda och förändra insatser för att förbättra något som har ansetts vara mindre bra.

Inom struktureringsteorin skiljs det diskursiva och praktiska medvetandet åt. Det diskursiva medvetandet är de handlingar som aktören gör och kan redovisa varför och hur det görs medan det praktiska medvetandet är som en tyst kunskap och då handlingar sker på rutin (Runfors, 2017).

Runfors (2017) menar att handlingar en aktör gör både kan ses som ett aktivt handlande där aktören har kunskap i hur man gör och varför. Samtidigt som det kan handla om möjligheten för att handla annorlunda för ett få ett annat utfall. Detta är inom struktureringsteorin produktionen av socialt liv och som genereras i och genom de reflekterade handlingar som den kompetenta aktören gör.

Strax efter konventionen om barns rätt blev lag vid årsskiftet till 2020, bredde Covid-19 ut sig och förändrade vårt sätt att leva. Vid årsskiftet till 2021 genomfördes en stor omorganisation i den kommunala förvaltningen där de tidigare stadsdelsförvaltningar upplöstes och bildade facknämnder. För barnkulturen innebar det bland annat att kulturhus, bibliotek, fritidsgårdar och kulturskolan som tidigare legat under samma förvaltningar nu fick flytta till nya nämnder. Fritidsgårdarna till socialförvaltningen, kulturskolan till grundskolan och kulturhusen fick flytta till kulturförvaltningen. Detta är även faktorer som har påverkat studien. Omorganiseringen har inte hunnit sätta sig vilket har medfört att de insatser som tagits fram i Göteborgs Stad plan för barn- och ungdokument inte har hunnit implementeras helt och att det fortfarande finns frågetecken om hur saker skall göras.

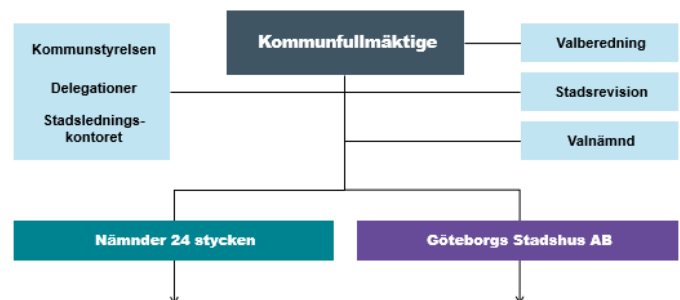
Göteborgs Stad som organisation

I studien har stadens organisation och hur vissa saker fungerar varit självklara för mig då jag skriver från ett perspektiv av att vara en insider. För att underlätta läsandet för personer som inte är bevandrade inom detta område kommer här en sammanfattning av Göteborgs organisation som jag anser är viktig för en bra förståelse.

Göteborgs stad är organiserad så att Kommunfullmäktige är det högsta beslutfattande organ som tillsätts efter allmänna val var fjärde år. Under Kommunfullmäktige sitter Kommunstyrelsen vars uppgift är att följa upp och utvärdera de beslut som fattas i staden (Göteborgs Stad, 2021). På samma nivå som kommunstyrelsen finns även Stadsledningskontoret och delegationer.

Nedanför dessa finns sedan 24 stycken nämnder med olika ansvarsområden som kultur, trafik och hälsa. Inom nämnderna finns sedan ett träd med olika positioner och ansvarsområden. Anledningen till att detta redovisas är att personerna jag har intervjuat har haft olika positioner i staden, vilket ger dem olika mandat i frågor som rör konst och kultur för barn och unga.

Detta är den nya organiseringen från årsskiftet 2021 i Göteborgs Stad. De tidigare Stadsdelsförvaltningarna upplöstes då och alla befintliga verksamheter flyttades till nya facknämnder.

Organisationskartan är hämtad från:
<https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunens-organisation/kommunens-organisation-ny/om-kommunens-organisation>

Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokument

Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokument togs fram efter en kartläggning och har som mål att ”stimulera en ökad och likvärdig tillgång till kultur av hög kvalitet för stadens alla barn och unga 0 – 18 år” (Göteborgs Stad, 2018, s. 3). Planen för barn- och ungdokument är länkad till andra styrande dokument i staden som *Göteborgs Stads kulturprogram* och *Jämlikt Göteborg*. Dessa planer skall komplettera varandra och skapa en helhet. De nämnda dokumenten låg till grund för kartläggningen för Plan för barn- och ungdokument (Göteborgs Stad, 2018).

I planen finns tre huvudområden:

- Tillgång till konst och kultur inom alla skolformer.
- Infrastrukturen för barnkulturstaden Göteborg.

- Strategisk utveckling (Göteborgs Stad, 2018, s. 7).

Inom varje område finns det olika insatser som skall genomföras där ansvaret ligger hos olika nämnder och nämnder.

Statlig satsning för lovverksamhet

Till sommaren 2016 fastslog regeringen en satsning till kommunerna på 200 miljoner för gratis sommarlovsaktiviteter (Socialdepartimentet, Regeringskansliet, 2015). Stödet skulle användas för att stimulera och tillföra personlig utveckling för barn mellan 6 till 15 år. Satsningen för sommarlovsaktiviteter sträckte sig fram till sommaren 2019 då sista utbetalningen gjordes (Socialdepartimentet, Regeringskansliet, 2019). Samtliga år satsningen fanns tog Göteborgs Stad del av pengarna som sedan fördelades till stadsdelarna genom en fördelningsnyckel om hur många barn som fanns med försörjningsstöd. Under arbetat med denna studie utlystes en sommarlovssatsning för sommaren 2021.

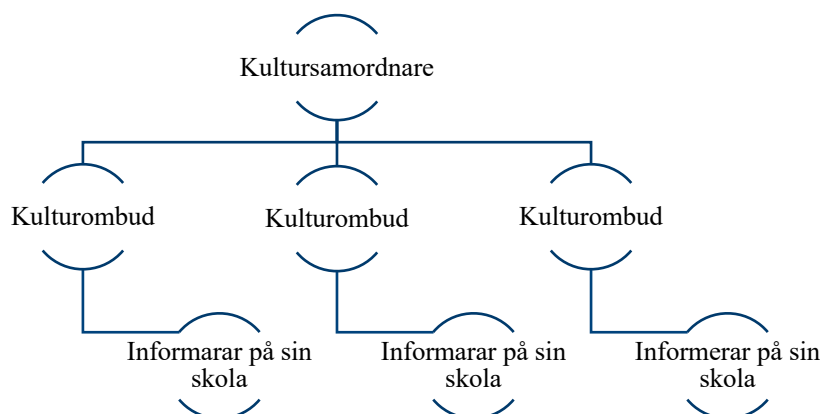
Vem har agens?

Med den första frågan försöker jag se vem som har agens, det vill säga handlingspotential inom en specifik fråga (Runfors, 2017, s. 118). Struktureringsteorin betraktar aktören för att överbygga motsatsförhållanden mellan strukturer och aktören

Kultur på skoltid

Den första insatsen i Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokumentation organiserar kultursamordningen centralt och verkar för samtliga skolor i staden. Tidigare låg uppdraget att förmedla konst och kultur i förskolor/skolor hos stadsdelarna via Kulis-ombud (Kultur i skolan) och kulf-ombud (Kultur i förskolan), vilket hade som följd att det såg olika ut i stadsdelarna (Göteborgs Stad, 2018, s. 8). Orsakerna var bland annat kulf/kulis-ombudens varierande tjänstegrad, budget och vart tjänsten organisatoriskt var placerad. Det var även skillnader på tillgången till kultur genom geografiska avstånd, lokala förutsättningar, tillgång till information och inställningen hos de vuxna i barnets närhet.

I plan för barn- och ungdokumentation första insats tillsattes kultursamordnare som arbetar strategiskt för att skapa en jämlik tillgång till konst och kultur på skoltid. De tidigare kulf/kulis-ombuden togs bort och ersattes av kultursamordnarna. Det blev samtidigt ett krav att varje förskola och skola skall ha minst ett kulturombud. Uppdragen för skolornas kulturombud har sett olika ut på förskolorna/skolorna samt att det på vissa förskolor/skolor har saknats ett kulturombud. Genom att säkerställa att alla förskolor och skolor har minst ett kulturombud på skolan skall information spridas vidare till lärarna som arbetar på kulturombudets skola. Kulturombudets ansvar skall vara att driva frågor om kultur och att vara länken mellan skolan, kultursamordnarna och kulturlivet (Göteborgs Stad, 2018, s. 9). På kartan nedanför illustreras den nya organisationen där kultursamordnarna sitter centralt med ett övergripande uppdrag och kulturombuderna är länken mellan kultursamordnarna och skolan.

Under intervjun med Utvecklingsledaren i Kulturförvaltningen lyftes dessa nya strukturer för kultursamordning på skoltid som en styrka för att skapa en likvärdig tillgång till kultur. De föregående strukturerna med ojämn tillgång finns det nu en plan för att komma bort ifrån.

Ambitionen är att kulturprogrammet ska skapa tillgång till konst och kultur för alla barn och unga. När man lägger det ihop med programmet för jämlikt stad som också är ett uppdrag att bygga planen på är att få till en mer jämlik tillgång. Vi vet att det har sett så himla olika ut. Under de åren vi har haft kulf/kulis-nätverket är ju föredömligt och det har prisat och har varit jättebra, men det har varit väldigt olika förutsättningar. Så det har inte varit bra, så nu är det mer *jämlika förutsättningar*. Och nu ska vi försöka styra mer med det. Med tillgång men också styra kompensatoriskt, var är det barn och unga inte får så mycket tillgång? Hur kan vi erbjuda de barnen att boka saker först eller involvera? Vilka metoder kan man dela med varandra för att fånga upp och erbjuda alla barn och unga. Och vi kan inte prioritera alla samtidigt utan här måste vi göra prioriteringar och de är det man kan synliggöra, hur ser det ut, då ska man också kunna prioritera. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen. Min kursivering.)

I kartläggningen gjordes en SWOT-analys där konst och kultur i skolan nämns vid flera tillfällen och där det slås fast att ”stora socioekonomiska skillnader och olika geografiska förutsättningar gör att barnkulturen i Göteborg har väldigt ojämlika förutsättningar över staden” (Göteborgs Stad, 2017, s. 10). Flera av personerna som intervjuades påpekade samma sak, att tillgången av kultur för barn inte är jämlik. Orsaker som intervjupersonerna pekar ut är bland annat olika förutsättningar, både i barnens skolmiljö samt förutsättningar att delta under sin fria tid. Målet med denna insatsen är att skapa jämlika förutsättningar för att barn under skoltid skall kunna ta del av konst och kultur.

Denna insatsen skall stärka skolornas roll i Göteborgs stad som förmedlare av konst och kultur då ”förskola och skola utgör mycket viktiga arenor för barn och ungas tillgång till kultur i alla former” (Göteborgs Stad, 2017, s. 8). Skolan är den arena som skall möta alla barn då det är skolplikt i Sverige.

Ett steg till att skapa agens för de vuxna som är i barns närhet är att under skoltid erbjuda konst och kultur för barn. Som verksamhetscontrollern lyfter finns det flera lagar och riktlinjer som skall stärka barns tillgång till konst och kultur och då skolan är en av få arenor som möter alla barn anses det vara en bra utgångspunkt för att nå alla barn.

Kultur för barn och unga är i många områden. Det är både kultur för barn och unga i förskola/skola och gymnasietid, under den tid som läroplanen också föreskriver att barn ska få tillgång. Det är inte bara barnkonventionen utan även läroplanen som menar att barn ska få ta del av kultur på olika sätt, och naturligtvis det finns många lagar. Många styrdokument som påtalar vikten av att barn får tillgång till konst och kultur. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Insatsen är menad för att skapa jämlika förutsättningar, alla skolor skall få kontakt med kulturlivet via kulturombuden och kultursamordnarna. Tidigare när inte alla förskolor och skolor hade kulturombud var det upp till varje lärare/pedagog att söka information och hitta information om vilken kultur de kunde ta del av. När/om alla skolor har kulturombud försäkrar förvaltningen att information om utbudet kommer till alla lärare som då kan välja vad de vill ta del av. Meningen med insatsen blir lärare/pedagogen skall få agens och kunna ta del av konst och kultur med sina elever eller grupp.

En ny webbtjänst lanserats under våren 2021, Kulturbokning, eller KuBo som webbsidan kallas. På webbsidan skall all konst och kultur Göteborgs Stad erbjuder förskolor och skolor samlas. Webbplatsen skall förenkla processen för lärare och pedagoger att boka allt från skolbio, teater och museielektioner som de vill ta del av med sina elever. För stadens förskolor, skolor och gymnasium är allt gratis men de fristående aktörerna får i vissa fall betala en subventionerad summa för besöket.

Vi har den nya satsningen som heter Kubo, kulturbokning. Där vi försöker utjämna skillnaderna genom att få en bättre överblick över vilka grupper, barn eller skolor/förskolor som inte nyttjar kulturen och att vi ska kunna rikta mer verksamhet till dem. Att det inte skall vara förenat med en kostnad för den enskilda skolan utan att grundskoleförvaltningen lägger in en stor pott med pengar, så det blir gratis när man trycker på boka-knappen. [...] men det kan ta bort ett hinder för att den enskilda skolan eller att den enskilda läraren inte behöver be om pengar för att kunna göra nått. Så det är ett sätt att jobba med den jämlika tillgången till konst och kultur på skoltid då. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen).

Verksamhetscontrollern beskriver tjänsten som en del i arbetet för att utjämna de skillnader som finns och för att få en bättre överblick över vilka förskolor och skolor som tar del, eller som inte tar del av konst och kultur.

Så det är ett jätteviktigt och bra verktyg som har gjort en stor satsning både för att tillgängliggöra och samordna. I KuBo kan man sedan rikta och erbjuda där man ser att

det inte bokas mycket, så kan det bidra till mer jämlik tillgång då. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen).

När den nya hemsidan lanseras möjliggörs ett större handlingsutrymme för den enskilde läraren/pedagogen att ta del av konst och kultur med sina elever. I det tidigare systemet fick skolan betala en subventionerad summa per elev vilket kan ha medfört att läraren/pedagogen behövt be om pengar för att kunna delta med sina elever och inte själv haft handlingsutrymmet att boka. Genom att ta bort det hinder som ekonomi kan vara skapar det förutsättningar för att en skola med sämre ekonomiska förutsättningar kan ta del av utbudet.

*

Målet med KuBo är att lärare och pedagoger lättare skall kunna boka konst och kultur till sina elever. Staden vill styra med utbud och kompensatoriskt för att nå de barn som inte tar del av kultur på tiden de är i skolan. Men det tillsätts inte mer pengar för att skapa fler tillfällen för barn och skolor att ta del av konst och kultur. Det vill säga att det fortfarande finns lika många platser att delta som det gjorde innan lanseringen av KuBo. Antalet deltagare kan inte öka utan det kommer bli andra barn som inte får ta del av kulturen istället. Det vill säga, om barn 1 vanligtvis går på teater två gånger per termin kommer denne elev inte ha möjlighet till det längre. Detta då barn 2 som vanligtvis inte brukar ta del av teater på skoltid nu skall gå.

Kultur på skoltid visar att det finns tre möjliga aktörer med agens, kultursamordnarna, kulturombuden och läraren/pedagogen. Giddens menar att aktören inte är ”kulturellt programmerade eller som strukturens marionetter” (Runfors, 2017, s. 117). När samordningen för kultur i skolan förändras visas en vilja att förändra det system som har varit ojämnt. Genom den nya strukturen för att förmedla konst och kultur på skoltid skall *tillgängligheten* bli jämlik. Det är inte *förutsättningarna* som blir jämlika genom denna insatsen för att eleverna skall kunna ta del av kulturutbudet. Så i de fall förutsättningarna behöver förändras för att klassen/gruppen skall kunna delta i konst och kultur under skoltid är det inga förändrade insatser.

”The citizen does not have to do something in order to merit these rights, nor is the ownership of rights dependent on the activities in which a citizen may or may not engage” (Moosa-Mitha, 2006, s. 373). Detta citat fick mig att fundera på att en person inte skall behöva göra något för att äga en rättighet, har vissa då en längre sträcka till sina rättigheter? Göteborg är en segregerad stad där barn får olika möjligheter beroende på vilket område de kommer ifrån. Göteborgs Stads

förhållningssätt är att det skall vara en jämlik tillgång till kultur men frågan är om det blir jämlikt genom att ändra bokningssystem, centralisera och se vilka som inte tar del av kultur. Även om läraren får ett handlingsutrymme att boka sin klass på en teaterföreställning behöver det inte betyda att möjligheterna att gå på teater finns. Andra hinder kan vara i vägen, som underbemannad med personalgrupp, längre sträckor till lokalen där teatern spelas eller liknande. Lika så när det kommer till aktiviteter för barn och unga utanför skoltid. Startsträckan till att hitta passande aktiviteter kan vara svårare för föräldrar/vårdnadshavare inte talar svenska och kan hitta nödvändig information. Behöver inte alla förutsättningar vara jämlika för att tillgången till kultur, konst och skola skall vara jämlik?

Kultur på barns fritid

På tiden utanför skolan behöver barn i de yngre åldrarna att en vuxen skall ta med dem på konst- och kulturaktiviteter då barnet själv inte kan söka information, förflytta sig eller boka.

Det jag ska komma till är att dessutom har vi den här mer privata delen, vad gör du med dina barn på fritiden? Hur får dina barn tillgång till konst och kultur på lördagar, söndagar, helger och kvällar? Där är det ju svårare att nå barnen för det är alltid genom någon annan man får tillgång till kultur när man är barn och ung. Det är nästan aldrig att barn själva kommer på själva att dom vill gå på en teaterföreställning eller vill börja måla. Det finns studieförbund och alla möjliga aktörer som har ett intresse, men dom som kanske inte är så bekanta med kultur, om man ska säga så då, det är ju oftast genom föräldrarna som man får en inkörsport. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Barn under 18 år är inte myndiga och den kultur barn tar del av eller gör bestäms och påverkas av vuxna i barnets närhet. Det är vuxna som till stor del köper in och bestämmer utbudet inom konst och kultur som är för barn är barnets egna handlingsutrymme begränsat. Tidigare lyfte jag hur vuxna i barns närhet enligt Sommer (2005) har en stor inverkan i barnets integrering i både samhälle och kultur. Verksamhetscontrollern lyfter i citatet ovanför frågan om var föräldrarna gör med sina barn på kvällar och helger. Hur vida föräldrar och vårdnadshavare introducerar konst och kultur till sina barn är till stor del upp till föräldrarna, vilket även påvisar att barnet i fråga inte har någon egen agens.

Verksamhetscontrollern tar upp Ungdomsfullmäktige i sin intervju som ett bra exempel på när unga har möjlighet att påverka, men frågar sig om hur stor kännedom det är kring Ungdomsfullmäktige.

Ungdomsfullmäktige är verkligen ett forum där barn och unga kan komma med åsikter och de gjorde de nog i detta fallet men det är en ganska lång väg. Som barn att veta vem som är ens representant i kommunen, eller i ungdomsfullmäktige. Jag tror inte det är så många som vet. Även fast det är väldigt demokratiskt och fantastiskt att vi har ungdomsfullmäktige som är så aktiva så är det ändå inte alltid så lätt att få in förslag där heller. Man var duktig på att återknyta kontakterna när man då skulle göra sommarlovssatsningen året efter. Man kunde ställa frågor och göra utvärderingar. När det var små barn så var det glada munnar eller ledsna munnar, och var det äldre barn så kunde man ställa lite mer kvalitativa frågor. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

I citatet lyfter verksamhetscontrollern dels att vetskapen om ungdomsfullmäktige i Göteborg inte är så stor, att det kan vara svårt att få in förslag samt att de är bra på att återskapa kontakterna för att bland annat göra utvärdering av sommarlovsaktiviteterna. Av den lilla informationen vi får ut av citatet placerar det verksamhetscontrollerns bild av ungdomsfullmäktige delaktighetstrappan på antingen *Tilldelar men informerad* eller *Konsulterad och informerad* (Hart, 1992). Detta med anledningen att vuxenvärlden har initierat forumet och i de fall som i exemplet är det vuxenvärlden som beställer eller vill ha information av barn och unga i fullmäktige.

Under de intervjuer som gjordes för kartläggningen för plan för barn- och ungekultur berättar Utvecklingsledaren att Göteborgs Ungdomsfullmäktige skickade med att de lokala aktiviteterna var viktiga att fortsätta med.

Det var det viktigaste medskicket från ungdomsfullmäktige. Att det som finns nära barn och unga är det man lätt kan få tillgång till och det är mindre sårbart. Det kanske är någonstans 12-13 års åldern det blir mindre känsligt, men innan dess är det verkligen, det är även i tonåren, det betyder jättemycket det som finns nära där jag bor. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen)

De lokala aktiviteterna pratade producenten för ett av stadens kulturhus om. Hen berättade om ett konstprojekt för några år sedan som handlade om grannar. Några klasser fick under ett antal träffar gå runt i olika områden och kolla på dörrar, brevlådor och hur husen såg ut.

Barnen bodde här och så var det barn från en [närliggande skola] som deltog på museielektioner. Några var bara här två gånger, dom andra barnen jobbade vi länge med. Dom gick och tittade på husen här och då uppfattade [konstnären] att dessa barnen var jätterädda. Dom hade aldrig varit här. Och det var ett barn som hade sagt att

min mormor bor i ett hus där man har en brevlåda i dörren. Så dom bor i villor eller radhus och där är dom. Dom har inte, eller dom har varit på torget men dom har aldrig varit vid ett vanligt hyreshus. Och dom var jätterädda för det. Det var väldigt osäker mark för dom och det är säkert samma sak när vi var med dom andra barnen och tittade på villor. [...] bor dom såhär, eller hur funkar det här? Så det är ju intressant kan man ju säga. (Producent, Stadens Kulturhus)

Flera av barnen som deltog var på främmande mark och vissa av dem var till och med rädda då de aldrig tidigare hade varit på en liknande plats. Det är till de närliggande aktiviteterna barnen kan ta sig och delta vilket tyder på ett begränsat handlingsutrymme rent geografiskt. Både utvecklingsledaren och producenten lyfter på olika sätt att aktiviteterna som ligger nära barnets hem är mindre sårbart.

*
—————

Genom dessa exempel vill jag visa hur barns egna handlingsutrymme är begränsat på flera sätt. Dels att det ofta är vuxna i barns närhet som bestämmer vilken kultur som barnet skall ta del av. Barnet saknar agens för att själv avgöra vad det vill göra och får förlita sig på vuxna. Producenten berättar även att området där barnet bor är en viktig del. Som vuxen kan du nyttja hela staden och gå på det som du finner intressant, men barnens rörelsefrihet är begränsat då barnet inte alltid kan ta sig själv till en annan plats samt att okänd mark kan vara läskig. Familjesituationen kan påverka möjligheterna att ta del av kulturlivet, finns det flera syskon, dålig ekonomi eller att svenska inte är modersmål hos vårdnadshavare kan försvåra möjligheten att ta del av information om utbudet.

I Göteborg finns ett stort utbud av konst och kulturaktiviteter för barn men det finns ingen gemensam rutin på om det kostar eller inte. De flesta verksamheterna försöker att hålla kostnaderna låga och det finns vissa bidrag och subventioner för att underlätta för arrangör samt de fria grupperna. Att sommarlovsaktiviteterna var gratis att delta i var en av de sakerna som lyftes fram som positivt, dels då barnen/familjen själva uttalade att de inte hade råd att bekosta någon aktivitet. Barnets handlingsutrymme blir mindre när aktiviteten kostar då barn själva inte har en egen inkomst utan är beroende av att föräldrar eller vårdnadshavare kan stå för kostnaderna.

Både ungdomsfullmäktige och producenten för ett av Stadens kulturhus lyfter fram exempel där barns handlingsutrymme är begränsat rent geografiskt. De lokala arrangemangen i barnets

närområde är viktigt, både för att känna sig trygg att delta och möjligheten att ta sig till aktiviteten.

Kartläggning: Plan för barn- och ungdokumentation

Tiden innan plan för barn- och ungdokumentation antogs skickades den flera gånger mellan kommunstyrelsen, kommunfullmäktige och kulturförvaltningen. En av de punkter som lyftes som mindre bra är att planen är inriktad på tjänstepersonen och inte har några konkreta åtgärder eller aktiviteter för barn och unga.

Planen fick lite kritik där den åkte ju fram och tillbaka mellan kommunstyrelsen och kommunfullmäktige för att det var väl partier som tyckte att den är så tjänstepersoninriktad och att de inte ser aktiviteter för barnen. Jag tror att om vi får lägga grunden till det här arbetet och får med strukturerna nu och kartlägga så vi får mer kunskap. Får vi ett nytt uppdrag att ta fram en ny plan eller förnya planen när denna löper ut, då ser jag framför mig att man är mera i barn och ungas tillgång till konst och kultur. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen).

I kartläggningen var det planerat att barn och unga själva skulle bli intervjuade, något som ändrades när ena projektledaren avslutade sin tjänst.

Jag tror det är för att [projektledare 1] slutade och man fick byta projektledare. Det låg vilande en period och hade ingen som kunde ta hand om det. Det var ett glapp. Sen när jag kom till kulturstrategiska frågades det vem som kan ta hand om det här? Känner du någon? Jag till [projektledare 2] som nu är dramaturg på [en teater] men hen har jobbat jättemycket med barn och ungdokumentationfrågor som dramaturg. [...] Så kom hen in och gjorde intervjuer med massa olika parter, både våra egna verksamheter, och med andra som grundskoleförvaltningen, jämlikt Göteborg, idrott och förening och stadsdelarna. Vi hade en styrgrupp för det, det är hen som har lagt förslaget till insatser till planen och jag har varit bollplank i det. Jag har kommit in i slutet, när hens anställning var slut skulle den skickas in på remiss. Sen när alla remissvaren kom tillbaka tog jag hand om dem och bearbetade planen ett extra varv och lyfte upp barn och ungas rättigheter tydligare än det var i första omgången. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen)

Utvecklingsledaren förklarar detta delvis med att samtalen med barn och unga föll bort då arbetet var vilande under en period och det var ett glapp tills den nya projektledaren började. Den nya projektledaren intervjuade verksamheter inom Göteborgs Stad, dels inom de stadsdelarna som då fanns, grundskoleförvaltningen, idrott och förening för att nämna några.

Vidare förklarar utvecklingsledaren att några av anledningarna till att plan för barn- och ungdokument ser ut som den gör är för att Göteborgs Stad var i planeringen för, och under en omorganisation våren 2021 när intervjun genomfördes.

Men att den [barn och ungdokumentplanen] ser ut som den gör är väldigt mycket beroende på att den ser ut som den gör. Att vi befinner oss i en jättestor omorganisation som måste fånga upp, den är väldigt inriktad på organisation. Det står inte att alla barn ska ha ett scenkonstbesök, ett museibesök eller skolbio eller ska erbjudas att pröva att vara med i kulturskolan. Det är inte kvantifierat så, man vill inte kvantifiera från politiskt håll riktigt heller utan man vill hellre bygga upp en ny struktur och få till en mer jämlik tillgång till kultur. Och det är vi på väg och har verktyg för att underlätta. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen).

En svaghet som nämns i kartläggningen inför plan för barn- och ungdokument är bristande strukturer. I kartläggningen går det att läsa "Eldsjälar driver barn- och ungdokument framåt, men det gör samtidigt strukturen personbunden och mycket ojämlig" (Göteborgs Stad, 2017, s. 9). Genom att implementera planen är målet att strukturerna skall bli bättre inom förvaltningen med frågor som rör barn- och ungdokument, men som utvecklingsledaren lyfter finns det delar som går att förbättra.

Det var en jättebra grund, i mitt huvud har den vuxit fram och den justerades. Det tycker jag är bra att få lyfta fram barn och ungas rättigheter och stadens skyldigheter att tydliggöra det. En svaghet är att vi inte har fått några medel att jobba med den. Allting skall ske inom ram och då kan man inte avsätta en hel person som kan jobba med den och det är en svaghet. Men själva strukturen och innehållsmässigt, nej, det behövs resurser. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen).

Planen skall skapa mer jämlika förhållanden för barnen i staden. Utvecklingsledaren menar att detta är en insats som skall ändra förutsättningarna organisatoriskt.

*

Detta exempel kan visa på vilket handlingsutrymme personen som gör kartläggningen och planen har. Resultatet, eller planen kommer att formas ut ifrån personen som har lett arbetet och vilka frågor och tankar hen har lyft upp. Projektledaren har handlingsutrymme att avgöra vad hen vill fokusera på och genomföra i kartläggningen, påverkas även vilka perspektiv som lyfts och insatser som genomförs.

Giddens menar att agens är ”ena sidan på aktörens kunskap om hur man gör, och å andra sidan på deras möjlighet att handla annorlunda och därmed göra skillnad” (Runfors, 2017, s. 118). Ställs detta vid slutsatsen som drog i kartläggningen om eldsjälar som kompenserar för dåliga strukturer kan detta tyda på att handlingsutrymmet inte finns hos de anställda som arbetar nära målgruppen. Plan för barn- och ungdokument är i sin nuvarande form vuxencentrerad och har som mål att skapa bättre strukturer för tjänstepersoner. Citatet från Runfors påvisar att aktörens kunskap och möjligheter påverkar, som att välja bort att samtala med barn om vad de anser vara viktigt.

Göteborgs Stad tar fram en plan för barn- och ungdomskultur med flertalet insatser men har inte budget för att anställa en person att genomföra och leda förändringarna. Personen som ansvarar för implementeringen under skrivandet av uppsatsen våren 2021 har uppdraget bland personens andra arbetsuppgifter. Detta leder till att tiden inte alltid finns för att jobba aktivt med implementeringen.

Handlingsutrymme i Kulturskolan

Kulturskolan beskriver ett arbete som går ut på att lära känna barnen och ta in deras tankar och åsikter till verksamheten.

Men det har gjorts en viss förändring i hur vi ser på våra elever. Vi har parat om våra elever, så vi har gjort en förändring från att se det som våra elever till att dom är våra deltagare. Dom deltar i verksamheten och dom är på det sättet en del av det vi gör. Vad vill just du göra? Eller hur vill du göra eller vad vill du utforska? Kan jag mer vara din guide än att vara din än att säga att du ska hit? (Enhetschef, Kulturskolan)

Kulturskolan kommer ifrån en stark tradition av mästare – lärling förklarar enhetschefen och även om de aktivt arbetar för att eleverna skall ha större inflytande har de inte kommit hela vägen än. Att byta ord från elever till deltagare är ett steg mot rätt riktning men trots studiedagar och nya riktlinjer är det lärare som inte har förstått principen av barnens delaktighet i verksamheten.

*

Genom att byta ord från elever till deltagare bjuder Kulturskolan in till en större delaktighet för barnen som deltar. Att bryta den repetitiva interaktionen, de vardagliga handlingarna som skapar sociala strukturer, får deltagarna agens och möjligheten att påverka. Dock är

handlingsutrymmet fortfarande bundet till läraren och hur vida hen anammar de nya riktlinjer som framhäver att barnet skall vara delaktig i besluten som bland annat kan röra vilka låtar de spelar under lektionen. Samtidigt handlar det om vilka normer och förväntningar de deltagande barnen har. Enhetschefen lyfter att det är svårt att flytta det tidigare fokus som har varit med mästare/lärlings-traditionen till att barnen själva skall vara aktiva i utformandet av verksamheten. Frågan är dock om det sker en större förändring när de byter ord. Då lärarna själva kan välja hur de utformar och tilltalar eleven/deltagaren finns det ingen garanti att barnet får mer att säga till om i frågan. Kan det vara styrande normer som gör skiftet svårt, då förväntningarna på barnet är att de skall lära sig ett konstnärligt uttryck vilket påverkar hur läraren ser på deltagaren och dennes förmåga att bestämma själv.

Hur syns det diskursiva och praktiska medvetandet?

I denna delen av studien har jag granskat hur det diskursiva och praktiska medvetandet syns i de intervjuer jag har genomfört. Diskursiva medvetandet handla om att aktören vet vad hen gör och varför samt att de skiljer sig ifrån de handlingar som sker på rutin. Det praktiska medvetandet är en tysta kunskapen om hur något görs och som sker mer av automatik (Runfors, 2017, s. 118).

Risken för stereotyper i användning av statistik

Enhetschefen för kulturskolan talade om risken för stereotypa bilder varför det ser ut som det gör. Hen menar att vi behöver vara medvetna om att det inte går att kategorisera människor eller fastna i idéer om varför statistik ser ut som den gör. Med detta menar personen generaliseringar som görs med hjälp av statistik, exempelvis för att påvisa att alla i ett område är på ett specifikt sätt.

Barns deltagande i olika kulturaktiviteter är ofta beroende av deras vårdnadshavare. Det är vårdnadshavarna som har handlingsutrymme och kan bestämma om barnet skall, eller inte skall delta, i alla fall upp till den åldern barnet själv får handlingsutrymme att bestämma.

I intervjun med enhetschefen fortsatte samtalet om varför det ser ut som det gör i Göteborg, om vilka delar som kan ha en inverkan till att ens barn går eller inte går i kulturskolan. Exempel som lyfts är den kulturella förståelsen, kostnaden och de tekniska kunskaperna.

Jag upplever att den kulturella förförståelsen för vad kulturskolan blir väldigt avgörande. I [Område] är det många som inte har en relation till vad kulturskolan är och som därför inte förstår, varför ska mitt barn, dom går redan på en skola? Jag behöver inte byta? Eller varför ska den gå på en till? Varför då? Det kan jag se är en stor anledning. Sen är det ju en större del utbildade föräldrar i [område], det är en annan faktor. Kostnaden, även om den är väldigt låg är den ett hinder för många, det vet vi. Jag tänker dom tekniska kunskaperna, alltså möjligheten till att anmäla, hitta information på nätet. Språkliga och tekniska förutsättningar för familjen är sämre. Över lag är det så att föräldrarnas möjlighet till att etablera fritidsaktiviteter till sina barn avgör, därför har högutbildade och svensktalande föräldrar ett väldigt stort försprång, för att dom också känner till det. (Enhetschef, kulturskolan)

I citatet lyfter Enhetschefen några av de orsaker hen ser påverkar barns deltagande i kulturskolan. Med detta vill jag påstå att det finns en diskursivt medvetande som påverkar hur kulturskolan arbetar med sin målgrupp och vad som påverkar om de är deltagare eller ej.

*
—————

Som nämndes ovan skapar rutin och slentrianmässiga handlingar sociala strukturer. Genom att aktivt analysera och reflektera kan negativa strukturer förhindras. Som exempel nämner Kulturskolans Enhetschef hur den kulturella förståelsen, ekonomin och tekniska förkunskapen påverkar vilka som deltar i verksamheten. Genom att ha med det i analysen, möjliga orsaker till utfallet av statistiken skapa möjlighet till förändring. Procentuellt är det få barn i stadens ytterområden som är deltagare i kulturskolan men genom att tillföra detta till analysen skapar det nya handlingsutrymmen för hur verksamheten kan arbeta.

Intern medvetenhet

När Göteborgs Stad fått statliga pengarna för lovverksamhet har de haft möjlighet att bygga en organisation om hur pengarna skall användas, dokumenteras och utvecklas. Detta har medfört ett för staden övergripande arbete där flera förvaltningar har fått jobba tillsammans.

Goda samarbeten mellan förvaltningarna blev det, roliga krockar, man kunde förenas omkring till exempel som ni gjorde en danssatsning där det fanns ett uppenbart behov hos målgruppen barn och unga. Man kunde fiska upp det, att det man vill ha mer dans. Det kunde även idrottsföreningen instämna i, vi från kulturförvaltningen kunde också säga att ja, dans är ett prioriterat område för oss så kunde man enas om det och skapa aktiviteter kring dans som exempel. Där vår förenande krafter eller vad man ska säga resulterade i en speciell dansslinga som vi hade då. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Detta belyser hur stadens olika förvaltningar har samarbetat och skapar en större medvetenhet om vad de ingående verksamheterna gör. Verksamhetscontrollern poängterar hur hen har fått en ny bättre insyn i stadens verksamheter.

Men så min vad ska man säga ingång i det hela var att jag fick bra insyn i hur beslutsgångarna gick på grund av att jag var på många olika ställen och att det var ju kanske var för och nackdelar, men jag kunde också tydligt vad styrgruppens intentioner var och hur diskussionen gick i övriga stan. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

I kartläggningen går det att läsa hur samverkan i och mellan förvaltningarna är dålig i frågor som rör barn- och ungdomskultur. Det nämns brist på kommunikation, information, utbyten och synergieffekter. Kunskap samlas inom den egna verksamheten och delas sällan med andra.

*

Som tidigare nämns menar struktureringsteorin att det rutin- och automatiserade agerandet skapar sociala strukturer. Då verksamheterna arbetar självständigt sker det till stor del av ett praktiskt medvetande. Arbetet fortskrider inom verksamheten utan samverkan med andra och att saker görs som det alltid har gjorts. Detta skapar sociala strukturer där den anställda är ensam i frågan och själv behöver dra hela lasten. Genom att ändra strukturerna på hur verksamheter arbetar kan detta leda till att bryta det praktiska medvetandet och göra så man handlar på ett annorlunda sätt.

Vad aktören gör och möjlighet till handlande

Följande avsnitt handlar om aktörers handlande. Vilka avsikter har en aktör till sitt handlande och vilka strategier syns? Samtidigt som detta undersöks kommer hänsyn tas till strukturella och situationella villkor som aktören har (Runfors, 2017, s. 121). Detta för att belysa dualiteten, dels vilken makt och motstånd som kan utövas och dels för att belysa social handling.

Verksamhet under sommaren

När arbetet för uppsatsen startade fanns det inga tecken på att den statliga lovsatsningen skulle återkomma 2021 eller att Sveriges kommuner skulle få extra finansiering för lovaktiviteter under sommaren. Runt påsk 2021 kom beskedet att finansiering för loven skulle gå att söka i början av maj. I intervjuerna ställde jag en fråga om sommarlovsatsningen med anledning av att ta reda på vad intervjupersonerna har för handlingsutrymme och möjligheter med den extra finansieringen.

Producenten vid ett av stadens kulturhus beskriver situationen som svår, då det från förvaltningens håll kommer direktiv om att det skall lägga aktiviteter för barn och unga under sommaren men för vilka pengar eller omfattning nämns inte. Ungefär samma situation hade jag då vid tiden för min tjänst på Blå Stället, det fanns ett önskemål att ha aktiviteter för sommarlovslediga barn och unga men utan någon specifik budget eller riktlinjer.

För att dom [förvaltningen] har sagt vi ska göra program för barn och unga på sommaren. Och då har vi sagt att vilka pengar skall vi använda då? Jaa, men vi ska använda våra pengar, men nästa fråga är då hur mycket skall vi använda av dom ungefär och hur, vi vet ju fortfarande inte om vi kan göra något utomhus i sommar. (Producent, Stadens Kulturhus)

Producenten beskriver en situation där handlandet är begränsat av oklara ekonomiska förutsättningar och riktlinjer. Det saknas förutsättningar för att personen skall kunna fullfölja sina arbetsuppgifter som är att ha verksamhet för barn och unga under sommaren. Handlingsutrymmet är dåligt, både av ekonomiska skäl och av direktiv/riktlinjer. Förutsättningarna som behövs för att kunna skapa aktiviteter under sommaren är att det finns en budget samt att producenten vet vad hen skall förhålla sig till. Då Covid-19 fortfarande hade spridning i Göteborg under våren 2021 fanns det inte några riktlinjer för hur verksamheten skulle genomföras under sommaren.

Sommarloven finansierades tidigare av statliga medel, men inför året 2021 har ingen budgeterat för att kunna genomföra några sommarlovsaktiviteter.

Det är verksamhetsmedel som måste till, det har varit uppe den här diskussion på de här mötena som var [...], det är en sån jättesvårgreppad fråga, vem har ansvaret för dom lokala arrangemangen? Ska man söka externa medel som förvaltning? Är de allmänna arvsfonden eller är det programmedel som man redan har i sina budgetar som man inte har använt under våren på grund av pandemin? Det är en sån ekonomisk fråga som alla behöver kratta i. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen)

Om vi går tillbaka till år 2020, innan stadens omorganisering, fanns andra möjligheter till handlande som berodde på den politiska styrningen i stadsdelarna. Exempelvis tillsatte stadsdelsförvaltningen i Angered finansiering för lovverksamheter under 2020. De ansåg att det var värt att satsa på sommarlovsaktiviteterna med de positiva effekter det hade medfört. Utvecklingsledaren lyfter frågan om vart finansieringen skall komma ifrån när det gäller de lokala arrangemangen för sommarloven. Skall det finansieras av befintlig budget, ansökas externa medel eller skall de tas från inställda arrangemang (när intervjun hölls hade det inte blivit offentligt att det skulle komma pengar även 2021).

I utvärderingen av sommarlovssatsningen var ett av medskicken att staden borde fortsätta med lovverksamheten. Deltagarna som intervjuades i undersökning ställde sig positiva till aktiviteterna samt att flera barn skulle vara hemma ensamma om de inte hade varit på en av aktiviteterna. Då majoriteten av deltagarna hade positiva kommentarer till lovsatsningen frågade jag verksamhetscontrollern om det är kommunens ansvar att lovaktiviteter finns kvar. Svaret blir att de som har störst möjlighet att påverka ett sådant beslut var stadsdelsnämndspolitikerna då de satt närmare kommunstyrelsen och att det går att påtala för politikerna att det har varit en bra satsning.

De statliga pengarna som kommer nu, gäller som jag har förstått det både sommar och övriga lov också [...]. Så att aa, ansvar och ansvar, man kan ju bara påtala för politiken att man anser att det har varit en satsning som har varit bra och önskvärd. Det har vi kunnat göra i rapporter då som vi gör så har vi ju lyft upp den statliga sommarlovssatsningen och påtalat att det har varit en framgångssaga och det har ju även stadsdelarna sammanställer ju då en gemensam rapport eller de har ett underlag som där man skulle skriva det ganska tydligt. Så jag tror att politiken nog har fått signalerna att det var en bra satsning. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Ser vi politikerna i staden som aktörer i detta fall, det är dem som kan besluta om framtiden för sommarlovssatsningen samt bestämma vilken budget som skall fördelas. Det är politikerna som har ett handlingsutrymme för att satsa på gratis verksamhet under sommaren, något som de

väljer att inte göra. I avsnittet *Kultur på barns fritid* (sidan 23) lyfter verksamhetscontrollern hur bland annat Ungdomsfullmäktige har varit en viktig del i att återkoppla och utvärdera sommarlovsverksamheterna. Göteborgs Stad beställde även en utvärdering av Splitvision Reseach 2019 för att höra vad deltagarna tyckte. Utvärderingarna lyfter fram att de har varit bra och att gratis aktiviteter på sommaren är något som borde satsas på. Då politiker och tjänstepersoner efterfrågat barn och ungas åsikter om sommarverksamheten men väljer att inte satsa på detta, visar det på, om det hårdras, att barn och ungas tankar och önskemål om sommarverksamhetens vara eller icke vara inte värderas i detta sammanhanget. Skall denna process placeras på Harts delaktighetstrappa (1992) hamlar det på något av de tre nedersta stegen då det inte haft någon verklig betydelse för besluten som tagits.

Verksamhetscontrollern nämner att den statliga satsningen var menat som en morot för att kommuner själva ska fortsätta driva satsningen i egen regi.

Så det finns ett inbyggt system med de där statliga medlen för tanken är ju att man lägger till medlen och att när man har gjort en satsning så ska den införlivas i den ordinarie verksamheten. Då behöver man själv omfördela sin budget eller tänka på ett sätt som att erfarenheten att ta till vara, så brukar det fungera. Det är så det funkar med de allra flesta statliga medel. Det är som en morot och en igångsättning och sen ska man köra det själv då i kommunen. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Som verksamhetscontrollern menar tillsätts statliga satsningar som sommarlovssatsningen för att påverka kommunerna själva att fortsätta med ett liknande upplägg. Det är sedan upp till kommunen att fortsätta att budgetera för verksamheten när satsningen är över. I detta fallet har inte Göteborgs Stad tagit vidare och budgeterat för att kunna fortsätta med kostnadsfria lovaktiviteter. Handlingsutrymmet ligger hos stadens politiker om satsningen kommer fortsätta.

Ovissheten och omorganiseringen skapar andra förutsättningar för Göteborgs Stad att omhänderta lovsatsningen under året 2021.

Några mailbombade departementet för att få tydligare restriktioner men de hjälper inte. Man får inga svar först dom är redo att ge några svar. Så det är, demokratins kvarn mal väldigt långsamt. Innan ens staden vet ens hur mycket pengar man ska få och sen ska staden fördela dessa medlen rättvis över förvaltningar, vem som är bäst lämpad av att ta emot de här medlen. Så det är en långsam och tung när man är en sån stor stad som Göteborg är, kan tänka mig att det inte varit några problem i en liten kommun som Vara eller Strömstad, för där sitter man kanske bredvid varandra. Kultur och fritid är kanske

till och med i samma förvaltning och samarbetar med socialförvaltningen och så att ibland är det lite svårforcerat när man kommer till en så stor stad som Göteborg är för att genomföra såna här satsningar. Det är inte riktigt gjort för det. Så skulle man kunna säga. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Verksamhetscontrollern lägger till att det är ett vanligt problem att statliga satsningar ofta utlyses för sent och att processen måste forceras för att staden skall kunna omhänderta den extra finansieringen. Hen belyser att ett av problemen för att kunna hantera frågan snabbt är att Göteborgs Stad är för stor.

Omorganiseringen har förändrat förutsättningarna för att kunna driva frågan samt möjligheterna att handla snabbt i en fråga som tidigare hade strukturer. Besluten behöver gå andra vägar då organisationen inte ser ut som tidigare år.

I de intervjuer som har genomförts för studien har personer även lyft saker som de ha ansett vara mindre bra med sommarlovssatsningen. Det kan dels vara i hur förvaltningen och verksamheterna har programlagt verksamheten, som att många aktiviteter har varit i början av sommarlovet för att personalen sedan skall kunna gå på semester.

[...] museerna brukar inte, dom har jättemycket skol-verksamhet på under året men inte på sommaren och det är väl också en av dom sakerna som vi va lite självkritiska till. Att man la väldigt mycket verksamhet i början av sommarlovet och i slutet på sommarlovet, mycket på grund av att vi själva ville ha semester. Och det ska vi ju ha, vi ska ju ha våra fyra veckor sammanhängande semester det har vi rätt till men när barnen kanske som mest behövde aktiviteter som är mitt i sommaren då kanske vi inte fanns där för dom. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Verksamhetscontrollern lyfter här att lovverksamheten under loven inte är fördelade över hela sommarlovet i flera verksamheter, något som skulle behövas för barnen. Det är lagstadgat i Sverige att anställda har rätt till fyra sammanhängande veckor semester under sommaren, vilket leder till att inte verksamheterna har förutsättningar för att hålla öppet hela sommaren i alla verksamheter.

Och det är nog inte bara vi utan det är nog fler som kan skriva upp på det, fritid är ju mer rustade för det, det är självklart för dom att ha lägerverksamhet och verksamhet på sommaren på ett helt annat sätt än verksamheterna på kulturförvaltningen har. (Verksamhetscontrollern, kulturförvaltningen)

Verksamhetscontrollern menar att det finns ett inbyggt system hos kulturinstitutionerna som gör att det är svårt att genomföra aktiviteter över hela sommarlovet. Delvis genom att ha vikarier kommer kunskap gå förlorad.

Men det är många omständigheter som gör att ändå kan va svårt. Jag pratade om att det är inte så lätt att ta in vikarier för att sköta en sån verksamhet så jag tycker att det ligger mycket på att det är den ordinarie verksamheten. Och den personalen som känner sin stadsdel och också kan analysera behovet. Det kan vara svårt att det bygger på att man ska ta in extra personal för att göra den här satsningarna, det är dumt för då får man inte heller med erfarenheten in i den dagliga verksamheten. Så på det viset är det ett lite inbyggt problem som inte alls uppstår när man får pengar för de andra loven. Där känns det som det blir ganska sömlöst, det gick in i varandra och kanske var lättare att planera för en vecka verksamhet än att man ska täcka en hel sommar när man ska ha semester också. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

*
—————

En stor del av sommarlovssatsningen handlar om ekonomiska resurser. Dels då den extra finansieringen möjliggör fler aktiviteter samtidigt som vägen till beslut och riktlinjer om hur pengarna skall användas är svår. Aktören som lägger program under sommaren saknar handlingsutrymme och makt i situationen tills att beslut om fördelning och riktlinjer är tagna. Som tidigare nämnts är Göteborgs Stad en stor organisation, för att beslut och riktlinjer skall komma till personerna som möter barnen är det en lång väg. Då kommunens tjänstepersoner är medvetna om att detta, är det då inte i kommunens intresse att organisationen är ”oljad” så att beslut kan fattas snabbt vid behov.

Göteborgs Stad ber om barn och ungas tankar för sommarlovsverksamheten men sedan väljer att endast satsa en ytterst liten satsning anser jag att de inte tar de tillfrågades åsikter på allvar. När staden endast uteblir med sommarlovsaktiviteter utan att återkoppla anledningarna till barnen är inte barnen delaktiga i de beslut som tagit. Utvärderingen som resulterade i en liten bok blir mer som en klapp på axeln för stadens tjänstepersoner än ett argument att fortsätta med verksamheten.

I samtalet om fördelning av ekonomiska resurser för lovsatsningen nämner Verksamhetscontrollern att det inte finns någon rättvisa. Personen gör även en generalisering om att de aktiviteterna som socialförvaltningen gör är så mycket mer uppskattade än de som barn kommer till utan att det var planerade och barnen kanske inte vet att det specifikt är en

lovsatsning. Denna form av generalisering kan vara farlig då vi inte vet vad aktiviteterna betyder för de deltagande barnen. Även om barnet inte specifikt är medveten om att aktiviteten hen deltar i är en sommarlovssatsning med finansiering från regeringen har utvärderingar och dokument om satsningen varit enade om att de har varit viktiga för det enskilda barnet. Både genom att ha en aktivitet, något att göra samtidigt som det har funnits vuxna personer i dess närhet.

Sommarlovet är det längsta lovet som vi har i Sverige och det är få vårdnadshavare som har möjlighet att vara ledig under hela den perioden. Lovsatsningen har enligt utvärderingarna som gjorts gett barn och unga ett meningsfullt lov där de har varit med på aktiviteter och haft vuxna personer i sin närhet. Verksamhetscontrollern säger att kultursektorn skulle gå minste om viktig kunskap om de hade vikarier under sommaren. Vilken kunskap går förlorad i kultursektorn framgår inte. De sommarlovsaktiviteter som jag själv har planerat på Blå Stället har haft vikarier under de veckor jag har varit ledig och då handlar det om att överlämna en planering för vad som kommer hända, rutiner om hur vi går till väga i olika situationer samt att återkoppla när jag är tillbaka igen. De kunskaper som vikarien har fått, tankar om förbättringar och dokumentation som behövs har förmedlats till mig som är ansvarig för området. Inom staden har varje verksamhet olika mål och uppdrag. Det kan vara en orsak till att inte fler verksamheter har aktiviteter under hela sommaren. Dock, med den vetskapen Göteborgs Stad har om fördelningen av aktiviteter under sommarlovet kan det vara önskvärt att möta de behov som finns av en meningsfull sommar.

Statistik som hjälpmedel

Samtal om statistik blev en central del i flera intervjuer. I planen för barn- och ungdokumentation skall ett nytt verktyg tas fram som en av de strategiska insatserna. Att samordna statistik från stadens olika verksamheter med hjälp av en GIS-karta går under namnet *Kulturdata på Karta*. Målet med Kulturdata på karta är att kunna rikta insatser till platser/verksamheter som inte når målgruppen. Verktöget kommer även fungera som en databas för statistik där intresserade skall kunna se kultur för, med eller av barn, i satellitprojekt eller i kontinuerlig verksamhet. Planen för barn- och ungdokumentation beskriver GIS-kartan ”Genom att tillsammans utveckla kulturdata på karta får staden en gemensam kunskapsbas där kulturvärden demonstreras och illustreras ur ett geografiskt perspektiv” (Göteborgs Stad, 2018, s. 11).

Först tänkte vi att vi ser vilken statistik vi har och vilken vill vi ha? Det är så stort arbete att bara se vilken statistiskt som finns så det är vad vi gör nu. För att synliggöra på en sån här GIS-karta. Hur är tillgångarna över tillgångarna i det vi redan rapporterar? Alla måste börja med det mest basic, det enkla så får man langa in i efterhand, nästa hand kan vara vad är det vi behöver få syn på som vi inte ser med den befintliga statistiken. Vad är det vi vill lägga till? Det är det behövs ju några månaders arbete till innan man har identifierat det. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen).

Utvecklingsledaren i kulturförvaltningen säger att hen inte vill att det skall bli ett verktyg för att hitta vad de redan är bra på, utan att de ska kunna hitta var det krävs extra insatser eller att de arbetar kompensatoriskt.

Som tidigare nämnts står det i kartläggningen att det råder stora ojämlikheter i vilka barn som tar del av konst och kultur i Göteborg. Verksamhetscontrollern lyfter även hur kulturdata på karta kan vara en möjlighet att se vilka som inte tar del av utbudet.

O-ja, det är precis det jag menar att vi försöker nu i Göteborg att införa det här kulturbokningssystemet där man ska kunna påvisa hur ojämlikt det är annars har man bara trott eller man har en känsla av. Nu kommer vi få svart på vitt. Det behöver dom ansvara för att deras barn som går i grundskolan får lika villkor. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen).

Då det bland annat är flera olika verksamheter som skall rapportera statistik krävs tydliga definitioner om vilken information som samlas in. Verktuget kommer vara sammankopplat med KuBo som nämndes ovan, vilket medför att statistik kan tas på elevnivå för att se vilka som har tagit del av vad. Att vara så precis i insamlandet av statistik i stadens öppna verksamheter går inte då verksamheterna inte kan eller får samla in personuppgifter på sina besökare.

Inom staden samlas statistik på olika sätt, vissa verksamheter har personräknare i dörren som noterar varje gång någon passerar i dörren, andra verksamheter räknar personer de interagerat med. Kulturskolans enhetschef pratar under intervjun om att samla statistik på gemensamt sätt för att få en rättvis bild.

Jag tänker att vi behöver jobba med hur dokumenterar vi? Hur för vi statistik? Att det inte bara är dom som har sökt en kurs och går en kurs, utan vi hittar ett sätt att dokumentera all verksamhet vi gör. Ungefär som på biblioteket, att varje besök är ett klick. Alltså vi har träffat så här många hundra tusen på ett år. På samma sätt borde vi

mäta alla möten som kulturskolan har på ett år. För att ge en mer rättvis bild.
(Enhetschef, Kulturskolan)

I intervjun med utvecklingsledaren i kulturförvaltningen samtalande vi om de fallgropar som finns i detta system. Fallgropar som berördes var vad för statistik som samlas, varför och hur siffrorna kan komma att tolkas.

Att det inte säger allt och att det kan styra att det finns risker med det och det måste man ha med sig och inte tappa. Man måste komplettera statistik med kvalitativa undersökningar och ha mer kunskap, hur förhållningssättet är, förhållanden är. Så att visst, jaa, massa risker är det. Det man kan göra nu, det finns ändå något om det är, kvantitet kan ju säga något om möjligheterna att några har fått en fin upplevelse. Kanske är lite större om det är många som har varit där än om det har varit två så att man får dra tecknet i sina slutsatser men det blir lite, hypotetiska slutsatser som måste kompletteras.
(Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen).

Då siffran inte beskriver kvalitén på aktiviteten eller om det var nya besökare behöver det hela tiden kompletteras med information om programmet/aktiviteten. I denna aspekten kommer även samtalet in på kvalité och svårigheten med att mäta den genom statistik. Utvecklingsledaren lyfter som exempel ett arrangemang som hade tio besökare, vilket var precis det som arrangören önskade och besökarna fick mest ut av arrangemanget, medan ett annat arrangemang kan ha 100 besökare men som få besökare är nöjda med.

Få deltagare och det är kärnfullt. Precis såhär det skall vara och vi ska inte ha fler personer för det är kvalité för oss. Det måste man också ha balansera siffrorna med nått som beskriver vad är kvalité i det här?. (Utvecklingsledare, Kulturförvaltningen)

Statistik kan påverka hur beslut tas och hur en verksamhet arbetar framåt. Kulturskolans enhetschefen påpekade hur statistiken kan eller inte bör användas.

De enda negativa som jag ser, statistiken mäter det som vi gör, vad man kan säga vad vi har fått för utfall av det vi har valt att göra. Enda risken är väl om man låter det va hela bilden och inte jobbar parallellt också med göra, föra dialog med dom vi inte möter. Det är ju minst lika viktigt. För att vi ska hitta och förstå vår väg framåt. Så det är väl en risk om statistiken blir den enda verklighetsbeskrivningen för vägen framåt.
(Enhetschef, Kulturskolan).

Kulturskolans enhetschef lyfter här att det är viktigt att statistiken inte blir den enda verklighetsbilden som används, som utvecklingsledaren i kulturförvaltningen också lyft i hens

intervju. Det krävs att statistiken kompletteras på olika sätt, antingen med besöksundersökningar eller förklaringar till statistiken.

Utvecklingsledaren i kulturförvaltningen nämner att Göteborg & CO kontinuerligt gör besöksundersökningar för att lära känna sin publik och de som besöker deras verksamheter, någon som Göteborgs Stad gör ytters sällan.

Vi lägger egentligen väldigt lite resurser på besöksundersökningar. Göteborg & co gör såna hela tiden och de försökte få in kulturfrågorna i Göteborg & co's besöksundersökningar, de har ju besöksnäringen du vet? För vi lägger inte pengar på att höra, att fråga folk. Man kan göra enkäter och man kan fråga folk och intervjuer. (Utvecklingsledare, kulturförvaltningen).

Statistiken visar på att barn som bor i ytterområden tar del av kultur i mindre utsträckning. De är inte lika många som går i kulturskolan och det är inte lika många som tar del av konst och kultur under skoltid eller på sin fritid.

Under flera av intervjuerna har det påtalas att det inte är jämt fördelat och att det är många barn som inte tar del av någon konst eller kultur under läsåret. Då Covid-19 påverkade statistiken under läsåret 19/20 visar det inte en rättvis bild, men av den statistik som jag har tagit del av från tidigare år visar att ytterområdena tar del av konst och kultur i mindre utsträckning.

För att jämna ut skillnaderna är Kulturdata på karta en av de insatser som Göteborgs Stad genomför. Kartan skall visa vilka det är som inte tar del av konst och kultur och genom att då arbeta kompensatoriskt.

Det är ca 12% av alla barn i Göteborg som är elever i kulturskolan. I intervjuerna som gjordes med de två personerna som arbetar för kulturskolan kom samtalet snabbt att handla om hur vida de känner sina elever. Både enhetschefen och kulturskolans utvecklingsledare berättar om en nationell studie som genomfördes för några år sedan.

Man gjorde en statlig utredning över hela kulturskolan, alltså nationellt, [...] där slog man fast att den traditionella kulturskolaeleven är en flicka, 12 år, med välutbildade föräldrar och som är kulturintresserade. Och i många fall själva har erfarenhet av kulturskola eller liknande. Det är sinnebilden av, det betyder att en 13 årig pojke i Bergsjön, som har lågutbildade föräldrar, det finns inte, det är väldigt många hinder för att mötas av kulturskolan. (Enhetschef, Kulturskolan).

Denna studien tyder på att vissa kontextuella villkor påverkar vem som tar del av kulturskolan. Familjeförhållanden, kön och etnicitet kan spela en avgörande roll om barnet går i kulturskolan eller inte. Kulturskolans enhetschef säger att en pojke i Göteborgs ytterområden har en längre väg för att hitta till kulturskolan än en flicka i de centrala delarna.

*
—————

Det finns en dualitet som omgärdar insatsen Kulturdata på karta. Den erbjuder möjligheter att utveckla barnkulturen i Göteborg genom att kunna arbeta kompensatoriskt och möjligheten att kunna rikta insatser till de områden där barn inte tar del av konst och kultur i lika stor utsträckning. Samtidigt kan det anses som begränsande om inte statistiken tolkas med en analys och kompletteras med kvalitativ data. För hur argumenterar man för en verksamhet med få deltagare i ett system som baseras på höga siffror? Samtliga som har intervjuats kring statistik har nämnt vikten av att dokumentera med kvalitativa medel men kommer det få samma genomslag i ett system som är byggt för att redovisa statistik.

I exemplet som kulturskolans enhetschef lyfter där en 12 årig pojke från Göteborgs ytterområde har en längre väg till kulturskolan än en flicka i de centrala delarna av Göteborg påvisar även vikten av att belysa kontextuella villkor och förutsättningar för att delta i aktiviteter. Hur skall staden jobba för att få en djupgående analys om orsakerna bakom utfallet? I fall som dessa krävs fler insatser än att föra statistik, det krävs bredare insatser för att skapa jämlika förutsättningar för att barn skall kunna delta, både på den fria tiden och under tiden i skolan.

Det är även problematiskt när statistiken samlas in på olika villkor. Skolan kan föra statistik på personnivå, något som de offentliga verksamheterna inte kommer kunna göra. Hur blir grundförutsättningarna för insamlandet av statistiken när de är så olika i detaljerna.

Detta anser jag symboliserar en balansgång mellan det diskursiva och praktiska medvetandet då de som samlar in informationen behöver veta vad de gör och varför så det inte blir en rutinmässig sak. Enhetschefen lyfter den hårfina balansgången det kan vara att tolka statistik, då det både kan vara ett hjälpmedel för att se hur verksamheten utvecklas samtidigt som det kan göra att vi tolkar statistiken på ett felaktigt sätt. ”Enligt struktureringsteorin formas det sociala livet dock även av icke-reflekterad automatik, av att vardagen innehåller ett stort mått av återkommande handlingar och repetitiv interaktion – som i förlängningen skapar sociala strukturer” (Runfors, 2017, s. 118).

Delaktighet, barns perspektiv och barnperspektiv

Som jag tidigare har skrivit är det en skillnad på ett barns perspektiv och ett barnperspektiv. Hur vida vuxna frågar barn och unga om vad de vill göra är inte alltid en självklarhet. Ibland är det den vuxna som bestämmer i alla led och i andra fall kan barn vara med i vissa.

Det är svårt, men där kan man säga att fritid har en närmare dialog, dom har regelbunden och det är mer direktkontakt mellan barnen som kommer till fritidsgården eller fritidsverksamheten. De kanske är vana få frågan, vad vill ni göra? Och de kanske man får även på kulturhusen om man har en regelbunden verksamhet, där kan jag tänka att man hade en bra dialog. I alla fall första och andra efter när man hade testat ett år så kunde man få dom unga att själva att säga vad dom skulle ha för aktiviteter, det var man jätteduktig på fritid. Museerna har svårare till exempel om man bara tar dom som ett exempel, man har inte några barn och unga direkt som sina egna besökare, utan de är alltid via skolan och lärare som man kommer till museet. [...] Man måste ju ta sig an den frågan på ett seriöst sätt om man också vill ha svar på vad dom vill göra. Det kan också finnas en motstånd till det, vi är experter och vet, såhär barnperspektivet och barns perspektiv är två olika saker. Att man kan ha barnperspektiv när man planerar verksamhet men om man vill ha in barns perspektiv på riktigt och veta vad dom vill göra, så måste man också tillfråga dom på ett seriöst sätt. Då tror jag det är lite lättare för dom som har en daglig kontakt. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Verksamhetscontrollern menar här att fritidssektorn ha närmare till dialog med sina deltagare. De som besöker fritidsgårdarna i Göteborgs Stad är över 13 år och på gårdarna menar hen att det finns en vana att fråga deltagare vad de vill göra. I citatet ovan menar Verksamhetscontrollern att det kan finnas ett motstånd inom kultursektorn för dialog med sina deltagare, hen fortsätter med att kultursektorn ser sig som experter men att fritidssektorn även kan mycket om barn och unga.

De jag själv lärde mig var just de här att kultursektorn tänker att man är lite expert på barnperspektivet och hur barn och unga upplever konst, och vikten av kulturella upplevelser och så vidare. Men jag tänker att även fritidssektorn, det lärde jag mig väldigt mycket av att vi är inte så olika i vårt förhållningssätt. Vi tänker och vi känner vår målgrupp väldigt väl, alltså kultur och dom som jobbar inom fritid. Det var också så att socialförvaltningarna hade medel och de riktade in sig mer specifikt på sina målgrupper som är mer uttalat utsatta. Där fanns det ett behov av att man bara skulle kunna åka iväg exklusivt på ett läger, ett ridläger med fem barn och fem föräldrar, tror jag, man måste förstå att ibland är det verkligen nödvändigt och tack vare de här medlen

kunde man göra det. Och för dom barnen var det nog 100 gånger mer viktigare att än någon som fick göra något i stunden. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Verksamhetscontrollern lyfter sedan vikten av barns delaktighet och vikten av att ha experter som kan introducera konst och kultur som barnen kanske inte själva viste att de tyckte var bra eller att de skulle uppskatta.

Jag tänker att barns delaktighet är jätteviktigt men jag tänker inte heller att det är oviktigt med experter. Som producenter eller dom som sätter program som faktiskt har den kompetensen. Vi har ju ett barnperspektiv och att det är något bra, men det är inte samma som ett barns perspektiv. Man får ändå skilja på dom där två, en det är inte alltid så att barns perspektiv alltid är dom rätta. Dom är alltid rätt, för det är barns perspektiv. Då får man bara ge det som dom redan vet om. Som vuxen måste man kanske presentera något som visste att dom skulle tycka om, fast dom aldrig har mött det före. Det är det som är roligt med dom som jobbar pedagogiskt med barn och unga i konstsammanhang. På konsthallen tex när man får jobba med, vad vet jag, ett material som aldrig hade räknat ut själv. Man det kan man som konstpedagog att det här materialet är roligt att jobba med. Så att vuxna kompetensen om man säger så inom området får man inte heller bortse ifrån om det skall bli meningsfull och roligt. (Verksamhetscontrollern, Kulturförvaltningen)

Möjligheten för barn att påverka vilken kultur de kan ta del av och på vilket sätt är varierande. Verksamhetscontrollern lyfter att vissa verksamheter, som fritid, har en inarbetad dialogprocess med de barn och unga som besöker verksamheten medan det för kulturhus, museum och bibliotek kan vara svårt. Verksamhetscontrollern nämner att det kan finnas ett motstånd till att ta in barns åsikter då de som jobbar med program för barn och unga är experter. Vidare poängterar hen skillnaden mellan barnperspektiv och ett barns perspektiv för att landa i att det är lättare att ha en verksamhet utan att engagera barnen.

I kulturskolan gjordes en handlingsplan för hur verksamheten skall jobba för att skapa en större delaktighet i verksamheten.

Vi har ju, för ett antal år sedan arbetat med att ta fram en handlingsplan som vi kallade Handlingsplan för inflytande, delaktighet och tillgänglighet. I den handlingsplanen gick dels alla chefer en utbildning i barn, alltså, barnkultur, barns kultur och där vi jobbade med barnperspektiv, barns perspektiv, vuxnas perspektiv och hur man skapar möjligheter till inflytande på olika nivåer. (Enhetschef, Kulturskolan)

Tankar om att skapa en större delaktighet kommer även upp i intervjun med Verksamhetsledaren för kulturskolan.

Sen har resursteamet sett att dom behöver jobba mer mot målgruppen, vi behöver möta barn och unga och deras familjer. Intervjua och samtala med dom och se vad tycker ni är viktigt att vi ska utveckla? (Utvecklingsledare, Kulturskolan)

Göteborgs Stad har många verksamheter som är uppdelade i olika förvaltningar där varje verksamhet jobbar på olika sätt. Som exemplen ovan visar är det även skillnader på hur verksamheterna jobbar med att engagera barnen i verksamheten.

Barns delaktighet i Stadens verksamheter nämns i kartläggningen som en möjlighet i det fortsatta arbetet. Kartläggningen lyfter Kulturskolans arbete som ett gott exempel och skriver att det finns möjligheter för stadens övriga verksamheter att inspireras av dem.

Inom staden finns fina arbeten och lyckade exempel på såväl metodutveckling som arbete med barn och ungas deltagande och egna initiativ. En ökad medvetenhet om och ökad tillgång till dessa metoder skulle kunna stärka stadens arbete med delaktighet generellt och samtidigt stärka stadens arbete inom flera specifika områden” (Göteborgs Stad, 2017, s. 11).

Innan Planen för barn- och ungdans kultur är helt implementerad ligger det största handlingsutrymmet hos verksamheterna och de verksamhetsbeskrivelser de jobbar efter. Beroende på vilken ingång verksamheten har varierar handlingsutrymmet hos såväl personerna som jobbar mot barn/unga och som deltar i verksamheterna.

*

I kartläggningen framgår det att staden vill arbeta mot att barn och unga skall vara delaktiga i processen för vad som erbjuds i verksamheterna. En farhåga är om verksamhetscontrollern har rätt och tjänstepersonen i kulturförvaltningen ser sig som experter som inte behöver ha barnens tankar om vad som skall erbjudas.

Under arbetet med att göra kartläggningen och skriva Plan för barn- och ungdomskultur har barn inte själva tillfrågats om vad de anser vara viktigt. I konventionen om barns rättigheter paragraf 12 har alla barn rätt att uttrycka sig i frågor som rör dem. Av den anledningen anser jag att Plan för barn- och ungdans kultur borde haft med barnens egna perspektiv på något sätt. Dels

för att få deras perspektiv av vad vuxenvärlden skall fokusera på när de skall förbättra deras möjligheter att ta del av konst och kultur. Som tidigare nämns fick planen kommentarer på att den fokuserar på tjänstepersoner och organisation vilket även är positivt för att skapa en bra organisation. Jag anser även att det är ett för stort mellanrum mellan de höga posterna inom förvaltningen och de personer som möter barnen. Personerna som arbetar för att möta barn och unga har inget konkret att gå på för att utveckla verksamheterna eller någon beslut att bygga vidare på. Genom att göra en plan som endast handlar om organisation och tjänstepersoner tar det även lång tid innan det sker någon förändring för de barn och unga som i nuläget inte har lika stora möjligheter att ta del av konst och kultur. Då Covid-19 kom samma år som planen skulle börja implementeras har det även skett förseningar i att genomföra de insatser som är planerade.

Verksamheterna inom staden är alla på olika nivåer i Harts delaktighetstrappa. Som har lyfts behöver inte alla verksamheter hela tiden vara styrd och bestämd av barn då tjänstepersoner och pedagoger har en viktig roll att visa på nya möjligheter. Men det hade varit önskvärt att ha fler aktiviteter och verksamheter som på något sätt tar in barns perspektiv.

Aktörens handlande och konsekvenser

De handlingar en människa gör får enligt struktureringssteorin konsekvenser som ”systematiskt påverkar förutsättningarna för fortsatt handlande” (Runfors, 2017, s. 118). I detta avsnittet är målet att undersöka vilka handlingar och konsekvenser jag finner i Stadens arbete för konst och kultur för barn och unga.

Hur omorganiseringen påverkar kulturskolan

Höstterminen 2018 startade den första etappen i kommunens omorganisering när för- och grundskoleförvaltningen var de första att centraliseras. Biblioteken flyttade till kulturförvaltningen 2019 och kulturhusen kom vid årsskiftet 2020/2021. De gamla stadsdelsförvaltningarna hade då spelat ut sin roll och facknämnder hade bildats.

Kulturskolan flyttades till grundskoleförvaltningen, vilket gjorde att det organisatoriskt inte längre finns sju kulturskolor, utan en.

Kulturskolan har haft olika uppdrag då vi har varit delar av stadsdelsförvaltningarna. Då har olika stadsdelsnämnder gett kulturskolan olika uppdrag men nu när vi då hör samma, grundskoleförvaltningen så har dom för första gången samma. Vilket är jättebra. (Enhetschef, Kulturskolan).

Några av de styrkor med att kulturskolan har blivit en är att de nu kommer ha en gemensam grund och utgångspunkt i arbetet. ”Det stärker oss att vi är en och samma förvaltning, att vi är en och samma kulturskola det stärker så vi får samma besked, riktlinjer och uppdrag, det stärker. Det skulle jag verkligen vilja säga. Superbra.” (Enhetschef, Kulturskolan).

För Kulturskolan har omorganiseringen inte endast betytt att verksamheten får ett samlat uppdrag utan kommer även betyda att till nästa budgetperiod kommer fördelas på ett annorlunda sätt.

Från och med nästa år, när vi är en kulturskola, kommer fördelning ske på ett annat sätt. Så att än så länge är det så och det är viktigt, för det är lätt att glömma bort det, det finns ingen analys bakom kulturskolan budget i vad vi behöver i budget. Hur många i målgruppen finns exempel är en relevant fråga att ställa, men den analysen gör man inte. I [område] har man ju vart som påminner mycket om [område] väldigt framgångsrik i att, vad ska man säga, få politiker och höga tjänstemäns gillande i att skapa nya saker och hitta nya sätt, och då får man mer pengar. Men det har vi inte lyckats med i [område], så [område] och [område] som har ganska liknande har väldigt olika budgetar. (Enhetschef, Kulturskolan).

Då budget har fördelats på olika sätt har det även påverkat vilka möjligheter områdena har att bedriva sina verksamheter. Enhetschefen för kulturskolan lyfter att vilken verksamhet området har möjlighet att bedriva hänger ihop med den budget de blir tilldelade.

Fördelat av tradition har det inte funnits någon koppling till hur många i målgruppen som finns i stadsdelen eller vad finns det för utmaningar. Utan du får den här pengan och du får den pengan. Så det vill jag också slå ett slag för att [området] har hittills haft en av de minsta budgetarna för kulturskolan och vår verksamhet över stan sett. Det påverkar också naturligtvis, hur mycket personal har man? Hur mycket har man att röra sig med? Hur mycket kan man lägga ut? Hur mycket verksamhet kan man lägga ut? Så tänker att det är en vinst att vi är en och samma, att vi kan fördela pengarna utifrån ett likvärdigt system över hela staden. (Enhetschef, Kulturskolan)

När budgeten fördelas över kulturskolorna i den nya förvaltningen kommer det även få effekter framåt. Kulturskolor som har haft en stor budget men mindre antal barn riskerar nu att få mindre budget då en del av pengarna går till områden där det finns fler barn men även fler av de särskilt prioriterade målgrupperna.

Sedan kommer det bli kulturskolor som får mindre än vad dom är vana vid. Det är effekten och det kommer säkert röra upp känslor på andra håll men, det är jätteviktigt att vi kan motivera hur vi fördelar pengar och att vi erbjuder en likvärdig verksamhet över hela stan. (Enhetschef, kulturskolan).

Som intervjupersonen även lyfter kommer det att bli förändringar i hur de jobbar med verksamheten.

*

Under perioden kulturskolan låg under stadsdelsförvaltningen beslutades budgeten i stadsdelen och utgick då inte från några specifika kriterier som kan anses relevanta, som hur många barn som är bosatta i området eller vilka utmaningar som fanns lokalt. Det kan ses som en tyst överenskommelse i det tidigare systemet där det saknas en analys bakom den givna budgeten. De aktörer som opponerade sig mot den satta budgeten kunde då, genom att äska hos de lokala politikerna få mer pengar till verksamheten. Detta medförde att områden som hade politiker i stadsdelen som uppskattade kultur och nya idéer hade lättare att utöka budgeten och testa nya saker. Till nästa års budget kommer dessa förutsättningar att förändras då det inte längre är stadsdelarna som fördelar budgeten, vilket kommer att få följderna. Fördelas till exempel

budget efter antal barn i området medför det att kulturskolor som i vanliga fall haft en relativt stor budget får en mindre, och vice versa.

Avslutning

Syftet med uppsatsen var att undersöka det kommunala systemet, med riktlinjer, styrdokument, statistik, tjänsteutlåtande, tjänstepersoner, politiska beslut och eldsjälar, som skall säkerställa att alla barn har samma möjligheter att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Hur jobbar Göteborgs Stad för att säkerställa att alla barn har samma möjligheter? Och vilka hinder finns det för barn att delta i det konstnärliga och kulturella livet?

Slutsatsen jag drar är att staden genom omorganiseringen till viss del kommer att skapa mer jämlika förhållande i fördelning av konst och kulturupplevelser för barn. I vissa insatser krävs det dock mer för att uppnå målet. Ekonomiska resurser är en del av det hela, dels då det inte finns ekonomi för kommunen att finansiera ett kulturbesök för alla elever, tillräckligt med platser på exempelvis kulturskolan eller finansiering till programverksamhet.

Det har framgått i kartläggningen och i Plan för barn- och ungdokument att det skall ske metodutveckling för att fånga upp barns tankar, idéer och viljor i större utsträckning i samtliga verksamheter. Detta kan skapa ett intresse hos barn att ta del av den verksamheten som erbjuds när de själva har varit delaktiga att bestämma. I detta arbetet tror jag staden hade tjänat på att korsbefrukta verksamheter och lära av varandra.

Vilka konkreta hinder som finns för barns deltagande är svårt att definiera, men det som har lyfts i studien är att de socioekonomiska förhållanden spelar roll. Barn i stadens ytterområden är inte deltagare i kulturskolan i samma utsträckning som i de centrala delarna och det är även de barnen som inte tar del av konst och kultur under skoltid lika ofta.

Ett ord som kom att bli centralt i arbetet var jämlikhet. Flera av de insatser som planeras har som mål att skapa jämlikhet, men som jag tidigare nämnt skapas jämlikhet inte automatiskt. För att staden skall bli jämlik krävs det bredare insatser än bara på kulturen då det är flera parametrar som skapar en jämlika levnadsvillkor.

Efter att ha genomfört denna studien skulle det vara intressant att fortsätta forska på hur hierarkier i stadens kulturliv påverkar. I dagens organisation är det tydliga hierarkier om hur beslut tas och organisationen skall drivas. Några intervjuer har innefattat symboliskt våld och det skulle vara intressant att undersöka saken vidare.

Litteraturförteckning

- Barnkonventionen. (1989). *Unicef*. Hämtat från <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten>
- Ben-Arieh, A., Casas, F., Frønes, I., & Korbin, J. (2014). Multifaceted Concept of Child Well-Being. i C. F. Ben-Arieh, *Handbook of child well-being, theories, methods and policies in global perspective*. Dordrecht: Springer.
- Göteborgs Stad. (2017). *Kartläggning av tillgången av kultur för barn och unga i Göteborg*. Göteborg.
- Göteborgs Stad. (2018). *Förslag till Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokument 2019-2023*. Göteborg: Diarienum 0707/18.
- Göteborgs Stad. (2018). *Göteborgs Stads plan för barn- och ungdokument 2019-2023*. Göteborg: Göteborgs Stad.
- Göteborgs Stad. (maj 2021). *Göteborgs Stad*. Hämtat från Om kommunens organisation: <https://goteborg.se/wps/portal/start/kommun-o-politik/kommunens-organisation/kommunens-organisation-ny/om-kommunens-organisation?uri=gbglnk%3Agbg.page.2b3fb62f-8ad4-4d72-bd1d-e6dff74978f7>
- Gillberg, G. (2017). Kritisk realism i praktiken. i Gillberg, Persson, Seldén, & Wennerström, *Social struktur och mänskligt handlande. En introduktion till kritisk realistisk samhällsanalys* (ss. 95-115). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Hart, R. (1992). Children's Participation. From tokenism to citizenship. i *Innocenti Essays, no 4*. Florence: UNICEF.
- Helander, K. (2011). Den var rolig och så lärde man sig någonting, men jag kommer inte ihåg vad det var. i *Tema: Barnkultur* (ss. 81-97). Stockholm: Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen.
- Helander, K. (2014). Barnets rätt till kultur och konst. i C. Cederborg, & W. Warnling, *Barnrätt. En antologi* (ss. 186-198). Stockholm: Norstedts Juridik.
- Johnson, R., Chambers, D., Raghuram, P., & Tincknell, E. (2004). *The Practice of Culture Studies*. London: SAGE Publications.
- Lorentzon, Y. (2018). *Öppna Världar, slutna rum. Om status och barnkulturpolitik i scenkonstens vardagspraktik*. Stockholm: Stockholms Universitet.
- Lundgren, A. S. (2012). Doing age: methodological reflections on interviewing. *Qualitative Research*, ss. 668-684.
- Moosa-Mitha, M. (den 19 Augusti 2006). A Difference-Centred Alternative to Theorization of Children's Citizenship Rights. *Citizenship Studies*, 9:4, ss. 369-388.
- Mouritsen, F. (2002). Child culture – play culture. i & J. I F. Mouritsen., *Childhood and Children's Culture*. (ss. 14-17). Denmark: University Press of Southern.
- Myndigheten för Kulturanalys. (2020). *Kulturanalys 2020, En lägesbedömning i relation till det kulturpolitiska målen. Rapport 2020:1*.
- Os, E., & Hernes, L. (2004). Under tre? Mener dere under tre? Kunstformidling til barn under tre år – erfaringer fra projektet Klangfugl. i A. B. (Red.), *Barns smak – om barn och estetik* (ss. 9-36). Stockholm: Centrum för barnkulturforskning, Stockholms universitet.

- Persson, S. (2017). Samhällets strukturella villkor. i P. S. Gillberg, *Social struktur och mänskligt handlande. En introduktion till kritisk realistisk samhällsanalys* (ss. 35-63). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Runfors, A. (2017). Struktureringsteori. i J. Gunnarsson Payne, & M. Öhlander, *Tillämpad kulturteori* (ss. 115-132). Lund: Studentlitteratur AB.
- Shore, C., & Wright, S. (maj 2015). Audit Culture Revisited. *Current Anthropology*, ss. 421-444.
- Socialdepartementet. (den 21 September 2015). *Regeringskansliet*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/artiklar/2015/09/bp16-regeringen-satsar-200-miljoner-pa-statligt-sommarlovsstod/>
- Socialdepartementet. (den 16 mars 2019). *Regeringskansliet*. Hämtat från <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/03/avgiftsfria-sommarlovsaktiviteter-aven-2019/>
- Sommer, D. (2005). *Barndomspsykologi Utveckling i en förändrad tid (2 uppl)*. Stockholm: Liber.
- Van Maanen, J. (2011). *Tales of the field on writing ethnography*. Chicago: The University of Chicago Press.